Leto LXXV., št. 14 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, torek 19. januarja 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Vivaci combattimenti in Tripolitania

20 carri armati nemici immobilizzati — Due navi mercantili affondate nelle acque algerine

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 18 gennaio il seguente bollettino n. 968:

Nella Tripolitania orientale sono in corso vivaci combattimenti nei quali nostre forti retroguardie sono state impegnate da importanti unità nemiche.

Venti carri armati avversari risultano immobilizzati.

In Tunisia attacchi nemici di carattere locale sono stati respinti.

Formazioni aeree italiane e germaniche hanno ripetutamente agito sui porti algerini: due navi mercantili di medio tonnellaggio venivano colpite ed entrambe sono da ritenere affondate; due apparecchi erano abbattuti dalla caccia tedesca.

La base di La Valetta è stata pure attaccata con visibili risultati da nostri velivoli.

Živahni boji v Tripolitaniji

20 sovražnih tankov uničenih — Dva trgovinska parnika potopljena v alžirskih vodah

Glavni stan Italijanskih oboroženih sil je objavil 18. januarja naslednje 968. vojno poročilo:

V vzhodni Tripolitaniji so v teku živahni boji, v katerih so se naše močne zadnje straže zapletle z znatnimi sovražnimi enotami. 20 oklopnih voz nasprotnika je bilo onesposobljenih za boj.

V Tunisu so bili sovražni napadi krajevnega značaja odbiti.

Italijansk in nemški letalski oddelki so pon vno napadli alžirska pristanišča. Dve trgovski ladji srednje tonaže sta bili zadeti in je treba obe smatrati za potopljeni. Nemški lovci so sestrelili dve letali.

Tudi oporišče La Valetta so naša letala napadla z vidnim uspehom.

Junaški podvigi napadalnih oddelkov Kr. mornarice

Berlin, 18. jan. s. Današnji popoldanski listi poudarjajo junaške podvige napadalnih oddelkov italijanske Kr. mornarice v zadnjem času in prikazujejo značilnosti teh napadalnih sredstev, poudarjajoč hrabrost njihovih posadk. List »Angriff«, ki podaja pregled odličnih uspehov napadalnih oddelkov italijanske Kr. mornarice, trdi, da je doprinos teh edinic k dosegi končne zmage odločilnega pomena in da uspehi teh majhnih italijanskih pomorskih dinamo potrjujejo sijajno izročilo italijanske vojne mornarice.

Helsinki, 18. jan. s. Finski listi opozarjajo na nov uspeh napadalnih oddelkov italijnske mornarice v alžirski luki. Več listov objavlja to vest pod velikimi naslovi, ki opozarjajo na učinkovitost novih italijanskih napadalnih sredstev na morju, katerih nočna akcija v alžirski luki se je popolnoma posrečila.

Seja zakonodajne komisije zbornice fašijev in korporacij

Rim, 18. jan. s. Zakonodajna komisija zbornice fašijev in korporacij se je sestala pod predsedstvom podpredsednika, nacionalnega svetnika Baccia in ob prisotnosti državnega tajnika v pravosodnem ministrstvu. Odobrila je spremembe senata k osnutku zakona o ukinitvi uradnega upokojevanja sodnega osebja in določbe glede sodnih natečajev.

Slovesna otvoritev nove palače Kr. veleposlaništva v Berlinu

Berlin, 18. jan. s. Davi je zaplapolala nad palačo italijanskega veleposlaništva v nemški prestolnici italijanska trobojnica. Mogočno poslopje je bilo zgrajeno na izrecen odlok Hitlerja namesto starega poslopja, ki je bilo porušeno po regulacijskem načrtu berlinskega mesta. Temeljni kamen za novo poslopje je bil položen 21. aprila 1939. Dela so bila ob sodelovanju italijanskega delavstva naglo zaključena navzlic vojnemu stanju. Današnje otvoritve so se udeležili v navzočnosti generalnega direktorja za osebne zadeve v zunanjem ministrstvu vsi funkcionarji veleposlaništva, veliko zastopstvo berlinskih fašistov skupno s funkcionarji in nemškimi strokovnjaki, ki so vodili dela pri novem poslopju.

Na otvoritev je prispel tudi državni podtajnik v nemškem zunanjem ministrstvu Worman v imenu nemškega zunanjega ministra, ki je izročil veleposlaniku Alfieriju zlati ključ vzhodnih vrat v palačo, nakar sta gradbeni vodja Woss in arhitekt Hetzelt, ki je izdelal načrt, obrazložila tehnično stran stavbe. Veleposlanik Alfieri se je toplo zahvalil ministroma Ribbentropu in Speeru ter vsem graditeljem, zlasti arhitektu Hetzeltu, ki so tako naglo uresničili načrt, katerega je svoječasno odobril sam Hitler. Na znak trombe nekega avangvardista in med tem ko so navzoči izrekli pozdrav Kralju in Cesarju, Duceju in Hitlerju, se je nad poslaništvom dvignila trobojnica.

•

Visoko odlikovanje španskega veleposlanika

Madrid, 18. jan. s. General Franco je odlikoval novega španskega veleposlanika pri kvirinalu Ramonda Fernandeza Cuesto z velikim križem imperialnega reda rdečih puščic.

Proučevanje Srednjega in Daljnega vzhoda

Benetke, 18. jan. v. V navzočnosti rektorja, diplomatskega zbora in mnogih dijakov je danes popoldne v prostorih Kr. vseučiliškega zavoda za gospodarstvo in trgovino, kjer je tudi sedež beneške sekcije italijanskega zavoda za Srednji in Daljni vzhod, govoril profesor Giancarlo Casagna o pomenu znanja japonskega jezika in je začel s prvo lekcijo. Tečaj japonskega jezika bo razen jezikovnega dela obsegal tudi pouk o gospodarski tehniki v državah Srednjega in Daljnega vzhoda in o politično-gospodarski geografiji teh dežel.

Moč za dosego zmage črpa nemški narod iz vere v svoje poslanstvo

Berlin, 18. jan. s. V govoru, ki ga je imel minister Alfred Rosenberg v Münstru, se je dotaknil namenov sedanje vojne in poudaril, da vodi Nemčija danes totalno vojno za zmago tistih idealov in tistih izročil civilizacije, na katere se naslanja velik del zgodovine človeštva skoz stoletja. Nemški narod, je nadaljeval minister, je porušil za seboj vse mostove, tako da je povratek nazaj nemogoč. Poznamo svoje sovražnike in vemo, da židovski svet nam nikdar ne bo mogel oprostiti, da smo razbili njegovo moč po 150 letih. Zato se moramo pripraviti na ostro borbo. 80 milijonov Nemcev razume, da gre za konflikt, ki bo odločil usodo vsega naroda in da ne smemo pričakovati nobene humanitarne geste od naših sovražnikov. Nemški narod pa je tudi enoten in globoko prepričan o tem, da imata njegov obstoj in njegova zgodovinska pravica do protivrednosti, namreč do popolne predanosti energij 80 milijonov Nemcev.

Ne gre za abstraktne teorije, je nadaljeval govornik, temveč za konkretna dejstva nemške zgodovine. Ker smatramo mi Nemci datum 9 novembra 1918 kot najbolj črn datum v naši zgodovini in istočasno kot izhodišče sedanjega konflikta, smo prepričani, da nemški narod razume smisel te vojne, ki je v tem, da ohranimo nedotaknjeno svojo vero v svoje posebno bistvo in v tradicionalne vrednote nemškega naroda.

Berlin, 18. jan. s. Nemški tiskovni šef dr. Dietrich je pred zborom novinarjev, ki so se zbrali v Berlinu, imel govor, v katerem je najprej dal smernice za delovanje v bližnji bodočnosti, nakar je obrazložil sedanjo fazo vojne. Ta borba, je dejal, bo dobljena po premoči človeških vrednot v narodu z najboljšimi vojaškimi lastnostmi in tehničnimi sposobnostmi. Vojno bo dobil narod zaradi svojih moralnih energij, svoje vere, svojega idealizma, svoje volje, svojih živcev, svoje vztrajnosti in odpornosti, skratka zaradi svojih junaških lastnosti. Moč za zmago izhaja izključno iz trdne volje, je zaključil Dietrich in pozval novinarje, naj v svojem dnevnem delu prepričujejo množice nemškega naroda v tem smislu, tako da bo ostal nedotaknjen duh discipline in vdanosti, ki sta glavna pogoja za vero, trdno kot skala.

Neomajna borbenost Madžarske

Budimpešta, 18. jan. s. Propagandni minister Antal je na velikem domoljubnem zborovanju v Mahu imel govor, v katerem je med drugim opozoril na potrebo vedno večje edinosti med Madžari, da bi se tako olajšali napor za dosego zmage. Odločitev in zmaga čakata one narode, ki znajo v interesu pravice stvari uporabiti vse svoje sile in vse individualne in kolektivne vrline. Zato sem prepričan, da bomo iz te gigantske vojne izšli kot zmagovalci, saj gre za borbo, v kateri se odloča za stoletja usoda človeštva v posameznih državah.

Uspehi, ki so jih naši veliki zavezniki dosegli na vojaškem, gospodarskem, političnem in moralnem področju, daleč prekašajo uspehe, ki jih je kateri koli narod kdajkoli v zgodovini dosegel. Svet bo strmel, ko bo videl, česar so še sposobni v bodoče. Madžarska nudi v tej vojni dokaz česa je zmožen discipliniran narod, ki lahko prenaša vse žrtve za dosego zmage.

»Izpopolnitev naše vojaške organizacije, visoka raven naše politike in dobra finančna in gospodarska politika, predvsem pa neporušna volja do zmage, ki preveva ves madžarski narod, nas navdihujejo z velikim zaupanjem v bodočnost«, je med velikim odobravanjem navzočih zaključil minister svoj govor.

Nezmanjšana srditost bojev v Rusiji

Sovjetski napadi na vseh odsekih odbiti — Italijanska in nemška letala zadala sovražniku hude izgube — Močni letalski napadi na London

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na jugu vzhodne fronte se že dva meseca trajajoča ostra zimska bitka nadaljuje z nezmanjšano silo. Z novimi silami podvzeti napadi sovražnika so bili v težkih bojih v glavnem odbiti ali pa v gibljivem bojevanju s protinapadi na trdovratno branjenih oporiščih zaustavljeni.

V najtežjih okoliščinah bojujoča se nemško vojska na področju pri Stalingradu je s trdovratno vztrajnostjo in z močno voljo vzdržala več nadaljnjih močnih napadov.

Med krajevnimi boji v srednjem odseku vzhodne fronte in južnovzhodno od Ilmenskega jezera je bilo sestreljenih 8 sovražnikovih oklopnih vozil.

V skupnih napadih močnih nemških letalskih sil in brzih italijanskih bojnih letal je sovražnik na težiščih bojev v južnem in srednjem odseku vzhodne fronte zopet utrpel velike izgube moštva, orožja in vozil vseh vrst. Moskovska zbirališča sovražne vojske so bila razbita in mnoga zaklonišča čet uničena. Ponoči so letala bombardirala sovražne oskrbovalne železniške zveze severnozapadno od Moskve. Razdejanih je bilo 10 transportnih vlakov.

Južno od Ladoškega jezera se nadaljujejo težki obrambni boji. Od 12. januarja l. 1943. dalje je bilo tu uničenih ali pa onesposobljenih za borbo 299 sovjetskih oklopnih vozil.

Nemško-italijanska oklepna vojska v severni Afriki je tudi včeraj v gibljivem bojevanju odbila močne sovražne pehotne in oklopne napade sovražnika, ki je utrpel zelo velike izgube. Uničenih je bilo 20 sovražnih oklopnih vozil. Oddelki letalstva so podpirali obrambne boje in so ponoči bombardirali oskrbovalne kolone v Cirenaiki.

V Tunisu so bili posamezni sovražni napadi krajevnega pomena krvavo odbiti. Letalstvo je napadlo podnevi pristanišče Bona, pon či pa neki konvoj severno od Bougieja. Sedem velikih transportnih parnikov s skupno 25.000 br. reg. tonami je bilo težko poškodovanih, dva s približno 12.000 br. reg. tonami pa je mogoče smatrati kot izgubljena.

V včerajšnjih večernih in nočnih urah je utrpelo britansko letalstvo pri vojaško neučinkovitih napadih na severno Nemčijo in na prestolnico države težke izgube. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so po dosedanjih podatkih sestrelili 25 po večin štirimotornih bombnikov. Razen tega so bila podnevi ob obalj zasedenega zapadnega ozemlja sestreljena 4, ob Severnem morju pa 3 nadaljnja sovražna letala.

V včerajšnjih večernih in današnjih jutranjih urah so močne sile našega letalstva napadle z rušilnimi in zažigalnimi bombami London in so povzročile predvsem na področju zapadno od velikega loka Temze velika razdejanja in požare. Šest letal se ni vrnilo.

Hrabri boji madžarskih čet

Budimpešta, 18. jan. s. Glavni stan madžarske vojske objavlja naslednje poročilo: Z uporabo ogromnih sil in brez varčevanja gradiva in ljudi skuša sovražnik razširiti svoj uspeh na točkah, kjer je vdrl v madžarske položaje, kakor je bilo to objavljeno v uradnem poročilu od sobote. Naše čete se borc z izredno hrabrostjo proti številčno močnejšemu sovražniku. Poslužujoč se metode elastične obrambe smo prizadeli Sovjetom hude izgube. Tudi naše izgube so resne. Bitka se nadaljuje.

Ruski general zahteva nujno drugo fronto

Lizbona, 18. jan. s. Posebni poročevalec agencije Reuter brzojavlja s fronte pri Stalingradu, da je govoril z generalom Malinovskim, poveljnikom sovjetskih čet v Stalingradu. General je poudarjal nujno potrebo, da se takoj otvori druga fronta v Evropi. Dejal je: »Z neutrpnostjo pričakujemo, da bi zavezniki začeli akcijo v zapadni Evropi. Akcije v severni Afriki so samo uvod v dogodke v Evropi. Te operacije niso prisilile Nemcev, da bi z ruske fronte odtegnili znatne sile. Zelo važno za nas bi bilo, ako bi nemške čete deloma odpeljali z vzhodne fronte za seda, pa niti najmanjši del nemškega letalstva ni bil odtegnjen zahodni fronti.«

Junak iz Alcazarja padel v Rusiji

Madrid, 18. jan. s. Na vzhodnem bojišču je padel stotnik Martin Pintado, eden izmed preostalih članov junaške posadke v Alcazarju, ki jo je bramil kot 17letni. Bil je med prvimi prostovoljci v sinji diviziji.

Velik nemški plen

Berlin, 18. jan. s. Ponedeljski listi na kratko razpravljajo o vojaškem položaju na vzhodni fronti in predvsem naglašajo dejstvo, da na vsej fronti stalno divjajo hude bitke, ki zaposlujejo nemške in zavezniške čete. Sovražnik ima krvave izgube. Listi poudarjajo, da boljševiki ne morejo doseči kakega odločilnega uspeha na katerikoli točki fronte, dasi mečejo v boj vse čete, ki jih imajo na razpolago, da bi si izvojevali vsaj kak prestižni uspeh, ki bi nekoliko opravičil razsipanje ljudskega in stvarnega materijala. Po poročilih, prispelih nocoj z vzhodne fronte, so nemški grenadirji v srednjem odseku nadaljevali svojo ofenzivno delavnost krajevnega značaja, ki ima za cilj, da doseže nekoliko zboljšanja nemške obrambne črte. Področje operacij je polno gozdov, neprehodno, in debela snežna odeja, ki je zapadla zadnje dni, izredno otežkoča premikanje nemških čet, ki pa so kljub temu dosegle postavljene jim cilje ter so med operacijami zajele 1800 sovražnih vojakov, 49 oklopnih voz, 73 topov, 175 letalcev min ter nad 900 kosov lahkega strelnega orožja, kakor tudi mnogo sovjetskih avtomobilov.

Sovjetske izgube pri Ladoškem jezeru

Berlin, 18. jan. s. DNB doznava, da so bile nemške čete južno od Ladoškega jezera zapletene v silovite obrambne boje. Od 4. januarja dalje so oddelki nemške vojske uničili ali izločili iz borbe 299 sovjetskih tankov samo na tem bojišču. Na področju pri Stalingradu so nemške čete z vztrajnim odporom in srdito borbeno voljo včeraj odbile nove silovite ruske napade. Na srednjem odseku bojišča se je dne 17. t. m. vršila samo lokalna borba. Sovjetski napadi so bili ponovno odbiti. Južnovzhodno od Ilmenskega jezera so se izjalovili slabotnejši boljševiški napadi spričo odpora nemških čet, ki so v teh bojih uničile nadaljnjih 8 sovjetskih tankov.

Nadaljevanje letalskih napadov na London

Berlin, 18. jan. s. Kakor se doznava, so močne formacije nemškega letalstva tudi davi napadle London in odvrgle na tisoče rušilnih in zažigalnih bomb, ki so zadele v precejšnji meri področje južnozapadno od velikega kolena reke Temze, pri čemer so povzročile veliko škodo. S poletа na London se dve letali nista vrnili na svoja oporišča.

Požari v Londonu

Stockholm, 18. jan. s. Kakor izhaja iz poročil švedskih listov, je napad nemških letal na London včeraj ponoči povzročil številne žrtve in veliko škodo. Prebivalstvo ni bilo pripravljeno na ta novi obisk nemških bombnikov in se je v paniki zateklo v zaklonišča. Izbruhnili so mnogi požari v precej osrednjih delih mesta. Prvič so se v protipožarni službi pojavile ženske, ki so bile pred kratkim uvrščene v zbor ognjegascev. Neko londonsko predmestje je bilo hujše zadeto od drugih, tam je bilo mnogo mrtvih in več poslopij popolnoma porušenih, med drugimi tudi neka banka in neko skladišče.

Vzorna discipliniranost berlinskega prebivalstva

Berlin, 17. jan. s. Med snočnjim napadom britanskega letalstva na nemško prestolnico je berlinsko prebivalstvo zopet pokazalo svojo disciplinranost, ko je ostalo popolnoma mirno in ko je zlasti v onih delih mesta, ki so bili najbolj prizadeti, manifestiralo duha vzajemnosti, ki veže danes ves nemški narod. Vojski policaji in četam protiletalske zaščite, ki so takoj nastopile, da bi pomagale žrtvam in da bi pogasile in omejile požare, se je spontano pridružilo prebivalstvo, ki je v mnogih primerih samo poskrbelo za najnujnejšo pomoč. Zlasti pomoč so v nekaterih primerih nudili vojaki, ki so bili v trenutku sovražnega napada na ulicah in ki so zlasti pomagali ranjencem.

V tukajšnjih krogih poudarjajo v zvezi s tem da bi Berlin ne mogel dati boljšega odgovora na Churchillovo utvaro o oslabitvi odpora nemškega prebivalstva s terorističnimi napadi na objiudene mestne predele, bolnišnice, stanovanja in cilje, ki so brez vsakršnega vojaškega pomena. Poskusi te vrste, ki predstavljajo samo nov dokaz britanskega barbarstva, nosijo pečat nesramnosti in bodo poplačani, kakor to zaslužijo.

Anglosaška zaskrbljenost zaradi nemških podmornic

Monakovo, 18. jan. s. List »Abends Zeitung« opozarja na čedalje bolj naraščajočo zaskrbljenost sovražnika glede usode bitke na morju in ironizira čudežna sredstva žida Kaiserja, ki so ga pred kratkim proslavljali v Ameriki kot rešitelja položaja, vendar pa vsa njegova prizadevanja ne morejo odstraniti nevarnosti podmornic. Britanski listi so se nenadoma spomnili izjave admirala Dönitza, ki je pred kratkim dejal, da bo na vsak zavezniški protiukrep takoj sledil nemški odgovor, tako da bo Nemčiji ostala vedno začetna prednost. Navlušenje, ki je nastalo zaradi napovedane gradnje takoimenovanih standardiziranih ladij po 5 in 10 tisoč ton, ki se grade v Kaiserjevih ladjedelnicah, je splahnelo in danes v Zedinjenih državah in Angliji že priznavajo, čeprav neradi, ogromno sposobnost Nemčije pri gradnji podmornic. Z zadoščenjem beležimo zaskrbljenost naših sovražnikov, piše list, ne da bi ji seveda pripisovali prevelik pomen. Vsekakor pa nam dokazuje, da so anglosaške sile zapletene v nepreračunano borbo obrabe na dolg rok, kar ima za posledico majanje njih moči in morale in kar seveda ne bo ostalo brez posledic za sam razvoj vojne.

Sovražniki drug drugemu ne zaupajo

Stockholm, 18. jan. s. Kakor poroča londonski poročevalec lista »Sozialdemokraten«, so v Angliji in Ameriki začeli razmišljati o ustanovitvi nekakšnega sveta štirih zaveznških velesil, ki naj bi predvsem zbližal Ameriko in Anglijo z Rusijo in Kitajsko. Ta težnja po ustanavljanju svetov, odborov in podobnih ustanov, ki se od časa do časa pojavi med zavezniki, je zelo značilna in tipično označuje negotovost, zmedo in čedalje bolj očita in stalna nesoglasja, ki bi jih hoteli po vsej sili odstraniti, ker se zavedajo njih nevarnosti. V novem konkretnem primeru gre za svet štirih velesil, kakor ga je imenoval »Observer« in čigar glavni namen naj bi bil, da bi pomirjevalno vplival na Rusijo, katere nezaupanje nasproti zapadnim zaveznikom se je v zadnjem času prej povečalo kakor zmanjšalo, to pa zaradi tega, ker v Moskvi stalno sumijo, da na zapadu pripravljajo marsikaj za njenim hrbtom, ne da bi jo o vsem obveščali. Jasno je nadalje, da se skuša s takšnim morebitnim svetom doseči večji sporazum tudi med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo, med katerimi se prav tako pojavljajo stalna trenja, ki so v zadnjem času zavzela že tak značaj, da jih ni mogoče smatrati za prehodna ali slučajna, temveč za trenja, ki groze odpreti resen prepad med obema zaveznicama z vsemi nevarnostmi glede razvoja vojne.

Angleško-ameriški spor zaradi Eisenhowerja

Stockholm, 18. jan. Zdi se, da je Churchill zahteval, naj Eisenhowerja nadomesti kak angleški general. Ta predlog je razburil duhove onstrana Atlntskega morja. Ne da bi potrdil ali zanikal ta glas, piše neki newyorški list: »Zahtevati, naj bi Eisenhowerja nadomestil kak angleški general, je otročje«. Brzojavke iz Washingtona govorijo o »viharju« v severnoameriškem tisku zaradi položaja v Alžiru in Maroku. Drugi zmernejši listi pravijo, »da se bodo prav kmalu konali napadi na Eisenhowerja, ki jih je začel angleški tisk.«

Bern, 18. jan. s. »Times« zanika, da bi Anglija zahtevala v Washingtonu, naj se v Severni Afriki odstavi general Eisenhower.

Z Daljnega vzhoda

Kanton, 18. jan. s. Velika formacija japonskih bombnikov in lovcev je 16. t. m. zjutraj napadla sovražno letališče v pokrajini Junan in hudo poškodovala vojaške naprave.

Rangon, 18. jan. s. Dva velika japonska parnika, ki sta peljala nizozemske vojne ujetnike, sta bila napadena od treh sovražnih letal 15. t. m. zapadno od Tavoja v Andamanskem zalivu ko sta plula proti neki birmanski luki. Ena izmed prevoznih ladij je bila pri tem hudo poškodovana in več ujetnikov je bilo ubitih ali ranjenih.

Velik japonski plen na severnem Kitajskem

Šanghaj, 17. jan. s. Japonski glavni stan na severnem Kitajskem objavlja, da so Čangkajškove in neredne komunistične čete na severnem Kitajskem izgubile lani 142.000 mož, ki so padli na bojišču, medtem ko je bilo nadaljnjih 104.000 mož ujetih. Vojni plen Japoncev znaša 680 metalcev min, 192 težkih strojnic in 1543 lahkih strojnic, poleg 86.000 pušk. Prostovoljno se je predalo 69.522 mož. Pretekli december je sovražnik pustil na bojišču 8563 mrtvih, medtem ko je bilo ujetih 1667 mož. Vojni plen teh mesecev pa je znašal 57 metalcev min, 45 težkih in 60 lahkih strojnic.

Izgredi v Indiji

Lizbona, 18. jan. s. Sama agencija Reuter uradno potrjuje resnost položaja v Indiji, kjer velik del prebivalstva močno trpi zaradi pomanjkanja živil in oblek, kar povzroča zlasti v delavskih središčih stalne nerede, ki postajajo včasih posebno siloviti. Agencija namreč poroča, da so včeraj izbruhnili veliki nereди v kraju Azik pri Bombaju, kjer je množica navalila na trgovine in jih oplenila. Policija, ki je nastopila proti demonstrantom, je bila sprejeta s kamenjem in več agentov je bilo ranjenih. Na kraj spopada so morali poslati ojačenja čet. Policijska ura je odrejena ob 21. uri. Policija je aretirala kakih 50 oseb, med njimi več žensk.

Bern, 18. jan. s. Zvezni svet je sklenil, da to leto ne bo uvedel poletnega časa.

Sestanek primarijev Splošne bolnice pod predsedstvom Visokega komisarja

Letos bo potrošenih za ureditev Splošne bolnice 15 milijonov lir in tako uresničen drugi del načrta, za katerega je določenih 40,000.000 lir

Ljubljana, 19. januarja

Pod predsedstvom Visokega komisarja so se v vladni palači sestali upravnik splošne bolnice dr. Ferlan in naslednji primariji: dr. Demšar, dr. Debevc, dr. Ješe, dr. Pogačnik, dr. Hebein, dr. Merčun, dr. Guzelj, dr. Blumauer, dr. Meršol in dr. Derč. Smoter sestanka je bil razpravljati o načrtu splošne ureditve ljubljanske splošne bolnice. Razen naštetih so prisostvovali sestanku tudi viceprefekt dr. David, pokrajinski zdravnik dr. Balestrieri, nadzornik za tehnična dela inž. Farina z inž. Černivcem in drugi uradniki Visokega komisarijata.

Po poročilu nadzornika za tehnična dela je Visoki komisar poudaril, kako se Fašistična vlada zanima za ureditev splošne bolnice v Ljubljani. Ugotovil je, da se je že začel uresničevati delovni načrt za 40 milijonov lir. Ta načrt obsega ureditev kuhinj, pralnic, dezinfekcijske postaje, oddelka za higiensko službo, očesnega oddelka, otolaringološkega oddelka, radiološkega oddelka, dvignenje kirurgičnega oddelka za eno nadstropje, zgraditve posebnega nadstropja za oddelek za notranje bolezni, ki bo začasno namenjen prsnim boleznim. Razen tega se bo ustanovil protituberkulozni dispanzer za zdravljenje spolnih bolezni in dispenzar proti garjavosti.

Del tega načrta je bil izveden že lani, ko je bilo v ta namen potrošenih 7,000.000 lir. Drug del, ki bo stal okoli 12,000.000 lir, pa bo uresničen letos. Razen tega bodo za potrebe splošne bolnice letos izdali iz proračunskih sredstev Visokega komisarijata še 3,000.000 lir. Druga dela bodo opravljena postopoma.

Razpravljali so zatem o položaju otroške bolnice. Visoki komisar je odredil, naj se napravi načrt za potrebna dela. Ob zaključku je upravnik v svojem in v imenu primarijev izrekel Visokemu komisarju iskreno hvaležnost za njegovo skrb.

•

Gornje poročilo bo sprejela naša javnost z največjim zadovoljstvom. Dolga leta smo se zaman borili, da bi se pereče vprašanje naše splošne bolnice, ki ni več zadoščala sedanjim potrebam, premaknilo z mrtve točke. Vse pobude niso nič zalegle, pristojni činitelji so ostali za eno najvažnejših socialnih vprašanj vedno gluhi. Tako smo morali še naprej gledati žalosten pojav, da so morali bolniki ležati po hodnikih in si deliti postelje, namesto da bi uživali vsaj najnujnejšo udobje in nego, ki je bila potrebna za njihovo bolezen. V takih razmerah je trpela tudi zdravniška služba, saj je pomanjkanje prostorov oviralo tudi zdravnike pri njihovem strokovnem delu.

Visoki komisarijat je takoj pokazal največje zanimanje za naše najvažnejše socialne probleme. Med prvimi zavodi, ki jih je Visoki komisar obiskal, je bila tudi splošna bolnica in že takrat je bilo na mestu sklenjeno, da je treba začeti s potrebnimi deli za najnujnejšo ureditev. Ko so bili izdelani načrti, je slovenska javnost z zadovoljstvom sprejela vest, da je Visoki komisar v globokem razumevanju položaja odobril za ureditev splošne bolnice 40.000.000 lir. Program obnovitve in ureditve naj se izvede postopoma.

Gornje poročilo nam priča, da je bil del tega programa že izvršen. Lani so v splošni bolnici zgradili novih prostorov za 7,000.000 lir in tako že odpomogli vsaj delno nekaterim važnim potrebam. Ta dela se bodo letos nadaljevala.

Za razumevanje, ki ga kaže Visoki komisar v vprašanju ureditve splošne bolnice, mu bo skupno z zdravniki iskreno hvaležno tudi prebivalstvo Ljubljane in vse pokrajine.

Obisk Visokega komisarja pri gasilcih in v občinskem zdravstvenem domu

Ljubljana, 19. januarja

Visoki Komisar je v spremstvu podprefekta dr. Davida posetil gasilce, kjer ga je sprejel poveljnik ing. Venuti s predpisanimi častmi s četo gasilcev v orožju, zbrano pred vhodom Gasilskega doma.

Ko je Visoki Komisar pregledal razvrščene gasilce, poslane sem iz drugih pokrajin Kraljevine, ter slovenske gasilce, pripadajoče razpuščeni Gasilski zvezi, se je podrobno zanimal za tehnično opremo in si ogledal tudi motorna vozila.

Poveljnik Venuti je potem naslovil na visokega gosta prisrčen pozdrav, naglašajoč, da bodo gasilci vedno znali izvrševati nalogo, ki jim je poverjena v tej pokrajini.

Ekse. Grazioli je nato naglasil tradicije gasilskega zbora ter njihovo vrlo ponašanje, ki so ga vedno pokazali in je izrazil svoje prepričanje, da bo to izročilo tudi v Ljubljani skrbno očuvano tako od italijanskih kakor od slovenskih gasilcev, ki čutijo nedvomno visoko čast, da pripadajo tako odličnemu zboru.

Visoki komisar si je nato ogledal urad in vse prostore gasilskega doma od delavnic do spalnic, od kuhinj do skupnih dvoran. V zvezi s tem je posetil občinske zdravniške ambulatorije za siromake in se je zanimal za njihovo poslovanje. Pri tem se je razgovarjal z različnimi osebami, ki so čakale na zdravniški pregled. Odšel je tudi v zgornje nadstropje doma in si ogledal zdravstveni urad, kjer ga je sprejel in spremljal dr. Rus, ki mu je tudi podrobno poročal o poslovanju urada ter o neprimernosti lokalov ter zdravniških priprav. Visoki komisar je pregledal tudi odsek živilskega urada, ki ima sedež v istem poslopju, ter je nadzoroval njegovo delovanje.

V uradu poveljnika gasilcev je bil nato sestanek, na katerem so se proučevale potrebe gasilskega zbora tako v pogledu osobja kakor v pogledu orodja in lokalov. Po predpisanem pozdravu je Visoki komisar zapustil gasilski dom.

Mozart: Beg iz seraja

Za svoj 40-letni jubilej opernega delovanja nam je podal Julij Betetto sijajnega Osmina

Ljubljana, 19. januarja

Po skoro štirinajstih letih je prišla Mozartova dražestna opera »Beg iz seraja« drugič na naš oder. Dne 20. febr. 1929 jo je M. Polič uprizoril, naštudiral in dirigiral prvič in dosegel tudi ž njo uspeh. Sploh si je bil Polič pridobil zaslugo, da je prav dobro uvrstil in lepo inseniral petero Mozartovih najdragocenejših opernih umetnin: Figarovo svatbo, Così fan tutte, Don Juana in Čarobno piščal ter Beg iz seraja.

Prijetni spomin na vse te Poličeve posrečene uprizoritve se nam je ob ponovitvi »Bega iz seraja« osvežil, saj sta Anton Neffat kot dirigent in Ciril Debevec kot režiser zopet storila vse, da je pridobil naš operni repertoar najskrbneje pripravljeno, prav okusno opremljeno in stilno lepo podano klasično operno umetnino najvišje glasbene vrednosti.

V priredbi te nove uprizoritve je samo dobrodošlo, da sta dirigent in režiser prozo kolikor možno skrčila, pa črtala tudi dva zbora janičarjev, ki potek dogodkov zadržujeta. Tako so ostali le solisti, a celo tem sta okrnila dve partiji za dve arije ter jim skrajšala še nekaj daljših tekk. Izostal pa je tudi baletni vložek v zaključnem prizoru 4. slike, ki smo ga na krstni predstavi pred leti občutili kot čisto neumestno motenje dvospevov. Nova priredba je torej dala operi večjo strnjenost in učinkovitost.

Vilko Ukmar je napisal za Gledališki list navdušen članek »Odsev Mozartove glasbe«, Ciril Debevec pa izvrstne »Režijske opombe«. Na oba članka izrečno opozarjam, ker sta vsebinsko in oblikovno odlična ter koristna vsakomur, ki se hoče poglobiti v Mozartovo umetnost. Toda prebrati ju je treba mirno doma pred predstavo! Zato bi se moral dati ljudem Gledališki list na razpolago pravočasno ne pa šele v zadnjem trenutku, ko se zastor že razmika.

Režiser je dalje prav srečno zasnoval inscenacijo preprosto in stalno s tem, da je prizorišče v vseh slikah isto stopnišče med dvema poslopjema in pred vrtom; v četrti sliki je to prizorišče izpremenil v nekako odprto dvorano; vhod na vrt je zakril z dekorativno steno. Načrte v orientalskem slogu izvedenih dekoracij je napravil prav okusno scenograf inž. E. Franz.

Pogoji za prvovrstno izvajanje Mozartove komične opere so zelo težki, saj imajo svoj poseben slog, poln okraskov, naglih menjav in preskokov ter zahtevajo mnogo vaje, da dosežejo pevci potrebno glasovno gibčnost in prožnost. Pod Neffatovim vodstvom so se naši pevci vestno trudili, da bi pogojem čim bolje ustrezali.

In na srečo ima največjo in najvažnejšo partijo hišnega oskrbnika Osmina naš pevski mojster Julij Betetto, ki je obenem odličen igralec in nedosežen ustvarjalec značajev. Bil je v vsakem pogledu sijajen pevski blesteč, glasovno zmagovit, igralski pa vzgledno živahen in izpremenljiv v najrazličnejših barvah svoje velike vloge.

Osmina je Betetto tega večera vzlic svojemu štiridesetletnemu jubileju opernega in hkrati koncertnega, doslovno z največjimi umetniškimi uspehi in nepretrganimi priznanji spremljanega delovanja kreiral sploh prvič. Tako smo bili priča, kako je naš Julius I. ustvarjal iz osabnega, oblastnega, potoglavo zaljubljenega in krotkega zatelebanca, požrešnega pijanca pa naenkrat vzlic vinski omamljenosti kakor pes čuječega paznika harema, nato okrutno maščevalnega in končno po paševi dobroti osramočenega sluge realistično živo in docela verjetno osebnost, odurno in prikupno hkrati, krvavo resno in groteskno komično obenem.

V Osminu nam je mogel podati Betetto celo vrsto tipov in jih krasno povezati v zanimivo enotno individualnost. To je kajpak mogoče le tako zrelemu in močnemu umetniku, kakor je on in po 40 let trajajoči rasti. Pevsko tehnično in glasovno lepotno je ponovno dokazal, da je neprekosljiv. Največji ponos naše opere je bil, je in ostane Julij Betetto.

[Srečen sem, da sem edini še živeči boter, ki je stal ob Betettovem krstu za slavno operno karrero: pokojni skladatelj in bivši operni dirigent Fran Gerbič ga je spočetka oktobra 1903 predstavil ob klavirju v Slavčevi pevski dvorani (Narodni dom, prvo nadstropje na levi) intendanci Slovenskega gledališča. Z radostjo smo ga angažirali. In danes mu lahko vzklikam: Od vsega srca čestitam in še na mnoga leta tako velik in krasen pevec najplemenitejše kulture!]

O drugih sodelujočih pri novem »Begu« sem lahko krajši. J. Lipušček se je kot velenadarjen mlad tenor v partiji Belmonta zopet izkazal kot pevec prikladno lahkotnega glasu, jasnega petja, razumljive izreke, toplega čustva, dovolj živahnega temperamenta in docela ustrezljive igre. S. Banovec kot Pedrillo je bil pevski in igralski prav dober ter je uveljavil svojo vlogo odlično. Prizori z Osminom Blondo in Belmontom so bili po Banovčevi zaslugi posebno skladno učinkoviti. J. Anžlovar kot paša Selim govori le prozo a je z lepo masko, zelo okusno igro in prav dobro govorico ustvaril simpatično osebnost.

Ivančeva je svoji zelo težki nalogi kakor vselej posvetila vso svojo vnemo in znanje ter tudi svoji zunanjosti prav veliko skrb. Res je bila kakor pesniška pojava iz pravljic Tisoč in ena noč. Pevski je ulogi ustrezala po vseh svojih glasovnih zmožnostih; zdi se pa, da ni bila čisto razpoložena in je nekatere višine zmagovala težje kakor navadno. Morda jo je ovirala deloma tudi premierska živčnost, ki se ji izraža v mimiki in včasih srepem gledanju. Upam, da se ji s privajo na oder ti pojavi izgube in da pridobi obenem na večji toplini tonov, prisrčnejšem pevskemu podajanju in globlji doživljenosti v igri. Ta zasebno šarmantna pevka je danes na odru presenetljivo zadržana in mrzla. Ko se osamosvoji, otrese brščas pretežke avtokritičnosti, bolestnega nezaupanja vase, postane brez dvoma vrla naša uletnica. Kdor ve kakor jaz, kako odlično je muzikalna, kako lep je njen glasovni zaklad in s koliko vztrajnostjo, inteligenco in požrtvovalnostjo je gojila in goji pevsko umetnost, zaupa vanjo in verjame v njeno bodočnost.

Srečnejša po svojem značaju in živčevju je M. Polajnarjeva. To je naturno naše, zdravo, zmerom korajžno in prikupno samozavestno dekle. Zato treme ne pozna in se ji vse posreči. Ker ima sočen, prijeten glas in tehnično zadovoljivo izvežbanost, se loti raznih ulog vselej z večjim uspehom. Tako je zdaj tudi s svojo prisrčno in svežo Blondo žela vsesplošno priznanje in celo aplavz sredi dejanja. Za njeno petje in živahno igro ji moram le čestitati.

Slovenski prevod besedila je napravil zopet neutrudljivi Niko Štritof in režiser ga ceni kot v marsičem boljši, predvsem smiselnejši, razumljivejši in izrazno pomembnejši kot nemški izvirnik.

Premiera je izzivala mnogo priznanja in je prejela večina solistov, zlasti seveda jubilar Betetto, dosti cvetja.

Fr. G.

Ob sedmini

Obnošena je navada, opozarjati na mrtvaške sedmine. Pa sem, predragi Ivan za tvoje velike počitnice bral nekakšno smrkavo solzavo pisanje, zoper kakršnega si bil z vso svojo naturo. Pritlikavi literarni zlogovalec te je oblil z golido, ko si se že vsem umaknil v svoj kot. »Pot njegovega življenja — težka in trudna pot slovenskega umetnika...« — tako so te poslednjič predstavili vsem, ki bero nekrologe. Z lažnivo frazo, z obrabljenim vzorcem, ki ga preradi privlečejo na dan, kadar gre za nekoga, ki je za življenja muzam služil.

»Težka in trudna pot umetnika« — kakšen nezmisel zate, ki si bil ves predan umetnosti, ki si se docela izživljal v njej in ji z nepopisnim zanosom nujno služil do kraja.

Res, opazovali so te mnogi, kadar si stal pred platnom, prav nič impozanten po svoji mršavi zunanjosti, kako si režal spake in ves živčen vihtel čopič; kdo pa je vedel za tvojo srečo, zamaknjeno blaženost kadar si ustvarjal, se utapljal v simfonije barv in luči ter reševal njune probleme, ki so tebi pomenjali zmisel življenja in največje bogastvo hkrati. Kolo teh literarnih jecljačev, ki nenehoma ob vsaki priliki pisarijo o siromaštvu slovenskega umetnika pa misliio pri tem le na svoje vsestransko uboštvo — kdo teh sirotnikov naj bi vedel za vse bogastvo, ki je za življenja lano ustvarjalcu tvoje sorte. Ti dobri Ivan, taka bogata sreča je bila dana tebi in vem, da je nisi bil nikdar pripravljen zamenjati jo s službo bančnega mogotca.

Neskončno lepoto si užival v prelestju barv in luči, vihar ustvarjalnega nagona je bil v tebi, kadar si bil pri delu ali je le beseda nanesla nanj. Z bogovi si se menil po svoji veri.

Preveč je bilo v tebi umetnika, da bi bil brez človeških slabosti. Eno le ti nerad odpuščam: toliko si vse življenje garal in poslednje mesece si bil z delom tako zaposlen, da pogosto niti kosit nisi utegnil. In zvečer, ko mo včasi poseleli skupaj, se tega še domislili nisi. Ne iz skupuštva, saj si bil bohem, ki se vse življenje nisi naučil ceniti denarja. Ves si živel v svojem ustvarjalnem delu, da nase niti misliti nisi utegnil. Da, bohem si bil, kakršnega ni več med nami. Svetsko razgledan si znal o vsakem problemu in delu z ostro logiko dognati svojo sodbo po pravici in resnici. Tako pošteno si znal soditi tudi sleherno svoje delo.

Skromen in dober si bil, prelobor. Vse za druge, zase nič. Nobene želje nisi preslišal, nobene prošnje odklonil. Vsa tista tvoja dela, ob katerih oficialni pisarji vihajo nosove, gredo na račun te tvoje dobrote, tvoje nežnosti v občevanju z ljudmi, tvoje fine vzgoje, ki je zavzemala večji del tvojega značaja. Le tako moramo razumeti premnoga laskanja, ki so po željah naročnikov vidna na nekaterih tvojih slikah. Bil si prenežnega srca, da bi se mogel ogniti takim koncesijam, ki si jih sicer v družbi prostodušno z duhovitim humorjem prelajal pozabi preteklosti.

Nikdar nisi bil brez načrtov za bodočnost. Pravkar si se pripravljal za samostojno pomladansko razstavo pa ti je drugega dela raslo čez glavo. Ukvarjal si se z novimi nalogami in problemi, pa so ti nosili majhne, stare in obledele fotografije, da slikaj po teh, in zadostiš našemljeni ničemurnosti. Delo, ki te je na moč utrujalo, ti ga pa nisi odklonil. Gluhih src so hodili k tebi namišljeni, da rahljajo trudno pot slovenskega umetnika« pa si bil brez moči, da bi jih pognal čez prag.

Kako te je pomladilo in preželo s svežimi močmi, kadar si delal zase, ko si mogel neoviran po malomeščanskih predsodkih služiti čisti umetnosti! Le tedaj si bil pravi Vavpotič ,kakršen si po svojem vsestranskem znanju prekašal vse svoje sodobnike.

Ivan, predraga bohemska duša! Kakor si živel, tako si umrl. Nič nisi tožil, nič moledoval, nikogar nisi nadlegoval. Nagel kakor si bil v svojem delu si opravil tudi ta poslednji opus. V petek sem te še vilel hiteti slikat, robec si tiščal pred usta. Zdravje ti je bilo že načelo, bogastvo tvojih ustvarjalnih moči pa ni poznalo meja. Od dela v grob. Če se je moralo zgoditi, je bilo prav tako. To je pravica mož, ki klešejo obraz človeka, umetnika, ki zna živeti in umreti. Brez smrkave solzavosti, ki marsikoga še kot moža pootročadi.

Ivan, predraga bohemska duša! Nič več ti ne bom pravil pravljic, ki si se jim včasi do solz nasmejal, nič več ne bova skupaj ularjala po lažnih preroških in puhloglavih bahačih. Ti sediš sedaj visoko med samimi bogovi, gledaš na vso obupno sivino pod seboj, mešaš svoje zlate barvice in si morda žalosten, ko nam ž njimi zaman skušaš soliti pamet.

Slikar Ivan Vavpotič, tvoje življenje je bilo vredno živeti!

Č. Škodlar

Komisarja za občini Borovnico in Logatec

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je na podlagi čl. 3. Kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX. št.291 in lastne naredbe z dne 8. novembra 1942-XXI. št. 3097 odredil:

G. **Ivan Petrič**, sin Ivana, se imenuje za izrednega komisarja občine Borovnica v nadomestilo za dr. Franca Zupana.

Komisar okrajnega glavarstva v Ljubljani je poverjen z izvršitvijo te naredbe.

Ljubljana, 14. januarja 1943-XXI.

Visoki Komisar **Emilio Grazioli**.

•

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je na podlagi čl. 3. Kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in komisarske naredbe z dne 23. novembra 1942-XXI., s katero sta bili odpravljeni občini Dolenji in Gorenji Logatec ter ustanovljena občina Logatec odredil:

za izrednega komisarja občine Logatec je imenovan g. **Oblak Gabriel**.

Komisar okrajnega glavarstva v Logatcu je poverjen z izvršitvijo pričujoče naredbe.

Ljubljana, 13. januarja 1943-XXI.

Visoki Komisar **Emilio Grazioli**.

Sklicanje slovenskih dijakov

Tiskovni urad zveze Fašijev objavlja:

Vsi oni dijaki, ki so vpisani v ljubljanski vseučiliški organizaciji, naj se zbero dne 20. januarja ob 11 v dvorani vseučiliške knjižnice, da prisostvujejo važnemu sestanku.

Dijaki morajo predložiti ob vstopu zadevno vabilo in izkaznico organizacije.

O odsotnosti se bo vodila evidenca.

Nova komedija na našem odru

Jutri bo v Drami krstna predstava komedije dr. Ljube Prennerjeve: „Veliki mož“

Ljubljana, 19. januarja

Kdor je imel kdaj priložnost, da se je sukal v literarnih krogih bodisi doma, bodisi na tujem, ali pa če je prebiral literaturo, ki opisuje življenje v njih (da navedem samo tri primere; od domačih dr. Bartolovega »Lopeza«, od tujih pa Balzacov roman »Izgubljene iluzije« ali Jack Londonovega »Martina Edena«), bo moral priznati, ko bo gledal »Velikega moža«, da je v igri dobro opazovan in označen svet književnikov, založnikov, finančnikov, kritikov in urednikov.

Marsikak, pa bodisi naš ali tuj pisatelj je izkusil v večji ali manjši meri, kar izkusi junak komedije Kresnik. Menda se ne motim, če rečem, da govori iz njega avtoričino življenjsko spoznanje.

Je že tako, da prehodi velik del pisateljev križev pot do uspeha, ki je včasih zgolj moralnega, včasih materijalnega značaja — redkokdaj pa oboje, posebno pri nas.

Saj ni treba, da bi daleč hodili in z lučjo iskali primerov, dovolj dokaza sta nam Prešeren in Cankar, naša največja in za časa njunega življenja z malo priznanja in tem večjo bridkostjo nagrajena umetnika. Nepregledna je vrsta poklicanih, malo je izvoljenih — po milosti božji — in še manj po milosti založnikov in kritikov.

Kaj je os dejanja v »Velikem možu?« Literarna klika.

Kdor upogne tilnik in značaj, kdor je pripravljen korigirati svoj življenjski nazor tej ali oni struji na ljubo, kdor ima zveze, znanstva ali prijateljstva, — ali pa je član gostilniškega omizja — ta je izvoljenec. Gorje pa mu, kdor ne upošteva danih okoliščin in si upa hoteti mimo Cerberov, ki čuvajo monopol uspeha! In res je bridka in prebridka resnica: nemo propheta in patria! To pokaže in dokaže na nekoliko satiričen in grotesken način Prennerjeva. Ne glede na to, da ne veljajo po njej ustvarjeni liki samo za naše, ampak tudi za tuje razmere (le da vlada drugod zaradi splošno večjega formata življenja tudi večji format lopovstva) so liki njene igre paradigme za marsikatere »zaščitnike« in »pospeševalce« književnosti. Prennerjeva igra bo dvignila prah, in če že ne prizadeti, bodo pa tisti, ki imajo smisel za to, izprašali vest (ali kakor se že temu pravi!) prizadetim.

Psihološka reakcija je zanimiva: v takih primerih odgovorijo prizadeti s pomilovalnim olimpijskim smehljajem zviška (češ: kdo nam pa kaj more?!), s pavšalno pohvalo ali pa s temeljitim raztrganjem igre. Toda kdor piše resnico — in sicer neprijetno —, bi bil nespameten, če bi pričakoval pohvale. Zato je tudi Prennerjeva najbrž ne pričakuje, in prav ima.

Zgodilo pa se bo tudi lahko, da se bo morda kak nepoučen kritik zgražal češ da se Prennerjeva nima vzroka pritoževati, saj je priznana, kakor kažejo njena natisnjena dela.

Toda to ni prav nič važno, važno je zgolj pisateljevo spoznanje krivice, pa naj se zgodi njemu ali drugim. Vsekakor pa je imela avtorica — prizadeta ali ne — vpogled prav v jedro literarnega klikarstva, nevoščljivosti in boja za uspeh kajti njena igra je živo življenje. Podano je v odrsko učinkovito in uglajeni obliki in marsikomu bo zbudila ta igra resen, da porazen dojem, podoben, kakor ga občutimo pri Cankarjevem »Pohujšanju«. Kajti kdor zna videti pod lahkotno zabavno vsebino žgočo resnico, se mora zamisliti ob njej.

Prav je, da prihaja ta igra na naš spored, kajti po svoji vsebini priča, da sta bila Prennerjevi morda podzavestno — hote ali nehote — vzornika Cankar (vsebinsko) in Gogolj (tehnično), kar zanjo ni najslabše izpričevalo.

Maše Slavčeva.

Iz Spodnje Štajerske

— Celjski mestni glasbeni ravnatelj. Celjski župan je podelil vodji okrožne glasbene šole za mladino in ljudstvo Gustavu Müllerju, dirigentu mestnega sinfoničnega orkestra naslov mestni glasbeni direktor in mu s tem izrekel priznanje za zasluge za razvoj nemške glasbe, zlasti pa celjskega sinfoničnega orkestra. Mestnemu gradbeniku Alojzu Kalischnigu, ki že dolga leta vodi celjski orkester, je pa podelil naslov mestni kapelnik.

— Večer Ludwiga Thoma v Mariboru. Štajerski Heimatbund prireja v Mariboru večere nemških pesnikov, ki jih vodi germanist prof. dr. Fritz Endres. Zadnji tak večer je bil posvečen pesniku Ludwigu Thomi. Odlomke iz njegovih del je čital dr. Endres.

— Življenje in umiranje v Celju. V Celju so se poročili Robert Rzimek s Helmo Krick, Friedrich Skoberne z Roso Palm in Heinrich Sommer s Štefanijo Dorn, vsi iz Celja, dalje Wilhelm Franc iz Potsdama z Editho Kupka iz Velenj, Maksimilijan Kolenc iz Nove vasi s Štefanijo Schlacher iz Trnjeve, Alojz Močnik iz Trofajaha z Marijo Kukovič iz Celja in Janez Koželj iz Celja z Marijo Malgaj iz Črete. Umrli so Apolonija Pendel roj. Eller, Štefanija Werk, Julijana Jelen in Lovrenc Vrečar, vsi iz Celja, dalje Franc Slapšak iz Zidanega mosta, Angela Fajmot iz Soštanja, Jakob Pilich iz Trnjeve, Berta Partel iz Petrovč, Ivana Sporn roj. Pregelj iz Laškega in Elizabeta Rupnik roj. Fais iz Sladke gore.

— Zahvala generalfeldmaršala Keitla Spodnji Štajerski. Spodnještajerska je poslala za božične praznike vojakom na vzhodnem bojišču med drugim 419.000 cigaret, 167.000 kg jabolk, 20.000 kg suhega sadja, 5700 kg peciva, 2000 kg orehov, 7800 litrov vina in mnogo drugih daril, ki so jih odpeljali v 13 vagonih na vzhodno bojišče. Te dni je pa prispela pismena zahvala šefa vrhovnega poveljstva nemške vojske generalfeldmaršala Keitla, ki se Spodnji Štajerski prisrčno zahvaljuje za bogato božično obdaritev vojakov.

— Tečaj italijanščine v Mariboru. Štajerski Heimatbund prireja v okviru Ljudske univerze v Mariboru tudi tečaje italijanščine, ki jih vodi ga. dr. Edith Gerdes. Prvi tečaj se je pričel v petek 15. t. m. Ta tečaj bo obsegal 10 dvojnih ur, potem je treba obnoviti izkaznico o udeležbi.

— Kmetijske šole. V petek so bile na Spodnjem Štajerskem otvorjene kmetijske poklicne šole za fante in dekleta in sicer za vsake po štiri. Šole so dostopne kmečki mladini iz vse Spodnje Štajerske. V njih se bo vzgajala šolska madina strokovno in politično.

— Malomarni šofer pred sodiščem. Šofer tovornega avtomobila Josip Korošec iz Zgor. Radgone je vozil lani v oktobru proti polnoči skozi Ljutomer in sicer po levi strani. Povozil je nekega pešca, ki je zadobil smrtne poškodbe. Korošec se je moral zagovarjati pred sodiščem in bil je obsojen na eno leto ječe.

— Novi grobovi. V Braslovčah je umrl kmetovalec Anton Plaskan, star 69 let. V Mariboru so umrli: mizarjeva žena Julija Purgaj roj. Pochleitner, stara 78 let, zasebnica Katarina Potočnik, stara 78 let, in upokojeni železničar Franc Zupančič, star 75 let. V Slovenjgradcu je pa umrla vdova po advokatu Adela Pirnat roj. Schaffer, stara 78 let.

— Na smrt obsojen, ker je kradel pakete. 47letni Anton Kamernik iz Brucka a/M je ukradel kot nadzornik ranžiranja na kolodvoru v Brucku najmanj 300 poštnih paketov. V aretaciji so našli v njegovem stanovanju celo skladišče živil, čevljev, obleke in perila. Kamernik se je moral zagovarjati pred posebnim sodiščem v Leobnu, kjer je bil obsojen na smrt.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 19. januarja: Kanut, Marij.

DANNAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Molčeča usta.

Kino Sloga: Trgovec s sužjami.

Kino Union: Vse zaradi ljubezni.

Koncert pianista Gorinija ob 18.30 v veliki Filharmonični dvorani.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deu-Klanjšček Dia, Cesta Ariele Rea 4 in Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 19. januarja ob 17.: **Hamlet.** Red Torek.

Sreda, 20. januarja ob 17.30: **Veliki mož.** Krstna predstava. Red premierski.

Četrtek, 21. januarja ob 17.30: **Oče.** Red Četrtek.

•

OPERA

Torek, 19. januarja ob 17.: **Beg iz seraja.** Red A.

Sreda, 20. januarja ob 17.: **La Boheme.** Red Sreda.

Četrtek, 21. januarja ob 17.: **Thais.** Izven. Cene od 24 lir nazdol.

Petek, 22. januarja: zaprto.

Sobota, 23. januarja ob 17.: **Beg iz seraja.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

PODOBNOST

— Veš, ta Kodričeva žena je izredno dobra. Celo čevlje mu sezuje, kadar se vrne domov.

— To ni nič posebnega! Tudi moja žena mi sezuva čevlje. Edina razlika je v tem, da stori to vedno, kadar se odpravljam v gostilno.

Občni zbor podružnice SVD Ljubljana I.

Lani je pristopilo 141 novih članov, tako da jih šteje podružnica zdaj 512 — Zadovoljiva bilanca odborovega dela

Ljubljana, 19. januarja

V gostilni pri Mraku na Rimski cesti je v nedeljo 17. t. m. dopoldne zborovalo članstvo podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana I. Odbor je sklical redni občni zbor, ki je bil že 19. v življenju te agilne in zaslužene celice mestnega sadjarstva in vrtnarstva, da obvesti članstvo o svojem lanskem delu in poda obračun svojega gospodarjenja. V zborovalni dvorani, ki se je nabralo precej pozornega članstva, ki je z zanimanjem poslušalo poročila marljivih odbornikov in se na koncu udeležilo razpravljanja o raznih strokovnih vprašanjih. Občni zbor, ki ga je spretno vodil predsednik podružnice dr. Spiller-Muys, sta posetila v zastopstvu mestnega župana inž. Angela Mahkotova in v imenu osrednjega Sadjarskega in vrtnarskega društva tajnik Škulj.

Zborovanje, ki je trajalo dobre dve uri, je znova pokazalo, kako važno in splošno koristno delo opravljajo naša sadjarska in vrtnarska društva in njihove podružnice. Zlasti je porastel njih pomen v zadnjih letih v mestu. Kakšno zanimanje vlada za sadjarstvo in vrtnarstvo na področju Ljubljane, dokazuje dejstvo, da leto za letom narašča število organiziranih sadjarjev in vrtnarjev. Podružnica Ljubljana I. je lani vpisala v svoje vrste 141 novih članov, odpadlo pa jih je samo 37. Ker jih je bilo ob zadnjem občnem zboru 408, jih je sedaj 512. Tolikšnega števila članstva nima nobena druga podružnica ne v mestu in ne na deželi, pa tudi podružnica sama ga doslej nikoli ni imela toliko. Skrbno gospodarjenje odbora je pripomoglo, da se je podružnica lani okrepila tudi gmotno. Vrednost njenega premoženja je lani porasla za okoli 3000 lir.

Eno izmed najvažnejših delovanj podružnice zlasti v prejšnjih letih je bil njen vsakoletni strokovno-poučni tečaj v jesenskih in zimskih mesecih, ki je mnogo pripomogel k razširitvi sadjarsko-vrtnarskega značaja. V lanski poslovni dobi ga žal ni bilo mogoče izvesti do konca. Sredi februarja so ga morali prekiniti, ker ni bilo več na razpolago primerne predavalnice. Podružnica se je sicer trudila, da bi našla kje drugje primeren prostor, vendar je to doslej ni uspelo. Obstoji pa upanje, da bo mogoče sčasoma vendarle obnoviti to važno ljudsko univerzo sadjarstva in vrtnarstva, zlasti ko se bodo razmere dokončno pomirile. V poletnem času je bilo v okviru podružnice eno predavanje. O konserviranju in sušenju sadja in zeleniave je predaval strokovnak Krulej v dvorani Gostilničarskega doma na Prulah.

Praktično sadjarsko in vrtnarsko delo podružnice se je razvijalo v običajnem okviru. Podružnica je lani opravila za 330 svojih članov škropljenje sadnega drevja in porabila nad 1000 litrov koncentrirane žveplenobakrene brozge. Nabavila si je za zatiranje listnih uši tri pihalnike za praženje s tobačnim prahom. Interesentom so lani dali na razpolago iz toplih gred čez 1000 paradižnikovih sadik, s katerimi so bili zelo zadovoljni. Razen tega je podružnica dobavila članstvu precej zelenjadnega semena in sadna drevesca. Spomladi je razdelila 700 kg semenskega krompirja bintje, prav tako na jeseni 400 kg. Spomladanskega si je nabavila s pomočjo mestne občine, jesenskega pa je dalo na razpolago osrednje društvo. Prav tako se je podružnica trudila, da bi priskrbela svojemu članstvu potrebne količine hlevskega gnoja. Akcija je še v teku, vendar je naletela doslej na ovire.

V smislu sklepa lanskega občnega zbora je bila županstvu mestne občine predložena spomenica o ustanovitvi družinskih vrtov. Podružnica na to svojo pobudo doslej ni dobila nobenega odgovora.

Občni zbor je otvoril **dr. Spiller-Muys**, ki je po uvodnih formalnostih najprej pozdravil oba zastopnika in se nato spomnil vseh lani umrlih članov. Navzoči so počastili njihov spomin z enominutnim molkom. V svojem poročilu je predsednik očrtal podrobno vse lansko delovanje podružnice, njene pobude in napore in tudi njene uspehe. Zahvalil se je vsem, ki so njeno delo podpirali, zlasti pa Visokemu komisarijatu, mestni občini, Kmetijski družbi, prvi realni gimnaziji in Ljubljanskemu časopisju, ki je vedno rade volje priobčevalo društvena sporočila.

Tajniško poročilo je podal **Franc Pirnat**, ki je med drugim povedal, da se je odbor sestal na petih sejah in pretresal vse tekoče zadeve. Lani je bilo urejeno novo skladišče za društveni inventar pri društvenem članu in odborniku Teodoriju Drenigu, ki je tudi prevzel posle gospodarja.

Blagajnik **Teodor Drenig** je podal podrobno poročilo o podružničnih dohodkih in izdatkih ter premoženju. Tako dohodki kakor izdatki so presegli nekaj nad 16.000 lir in je podružnica zaključila svoje poslovanje s pribitkom 190.40 lire. Njeno premoženje je vredno nad 10.000 lir. Kot društveni gospodar je Drenig navedel, kaj vsebuje podružnični inventar in zaloga blaga.

Sledili sta poročili vrtnarskega in sadjarskega odseka. Za prvega je poročal predsednik Vavpotič, za drugega pa predsednik dr. Spiller-Muys. Vrtnarski odsek je imel le dve odborovi seji.

V imenu preglednikov računov je nadzornik Josip Štrekelj ugotovil, da je bilo lansko poslovanje odbora v najlepšem redu in je zlasti pohvalil obširno in vzorno opravljeno delo blagajnika Dreniga. Predlagal je, naj članstvo izreče odboru absolutorij, blagajniku pa naj prizna za njegovo delo tudi majhno nagrado.

V debati je najprej v imenu osrednjega odbora Sadjarskega in vrtnarskega društva pozdravil zborovalce tajnik Škulj. Pohvalil je delo podružnice in nasvetoval razne pobude. Med njimi je bila važna zlasti pobuda, da bi se začela v Ljubljani akcija za zgraditev treh sadnih sušilnic. Taka pobuda je bila sprožena že pred leti, pa tedaj ni uspela. Letos bi nam bile sušilnice zelo potrebne, kar se je praktično zelo dobro pokazalo na Viču. Podružnica naj začne akcijo, da se uresniči gradnja sušilnic.

V imenu župana je izrekla pozdrav inž. Mahkotova, ki je naprosila zborovalce, naj podvoje svoje delo in pomagajo kakor in kolikor morejo ljudem. Zagotovila je v imenu župana, da bo mestna občina vedno naklonjena delu podružnice in da ga bo po svojih močeh podpirala. Končno se je k besedi oglasil še trgovec Verbič, ki je opozoril na potrebe, da se cene zaloge blaga, kolikor ga ima podružnica na razpolago, prilagodijo današnjim tržnim cenam, da si bo mogla podružnica kasneje nabaviti novo blago.

Predlog nadzornika o absolutoriju in pohvali blagajniku je bil soglasno sprejet in po kratkem odmoru je bil izvoljen naslednji odbor za novo poslovno dobo:

Predsednik: dr. Spiller-Muys, podpredsednik: prof. Anton Lovše, odborniki: inž. Angela Mahkotova, Franc Birnat, Franc Zelenik, Alfonz Lorger, Vinko Šmenc, inž. Gvido Faidiga, Anton Kaluža, Josip Olup, Ludovik Primožič in Avgust Ložar; preglednika računov: Josip Štrekelj in Teodor Drenig. V odbor vrtnarskega odseka so bili izvoljeni: Franc Trunkelj, Franc Zelenik, Anton Kaluža, Oskar Keržišnik, Josip Štrekelj in Albina Klemenčič. V odbor sadjarskega odseka: Josip Štrekelj, Franc Zelenik, dr. Spiller-Muys, Alfonz Lorger, Oskar Keržišnik in Kržnar. Za delegate za skupščino osrednjega društva so bili izvoljeni vsi člani odbora.

Pri slučajnostih se je razvila živahna debata, v katero so posegli vsi navzoči. Govora je bilo o sedanji semenski akciji, o naročilu semenskega krompirja, o potrebi razkuževanja semen s ceresanom, o biološkem zatiranju škodljivcev, o društvenem glasilu in potrebi pogostejših okrožnic za člane, o delu novo ustanovljene zadruge »Sadjar in vrtnar« in podobnem. Zadruga »Sadjar in vrtnar«, ki je zanjo podal nekaj informacij predsednik Vavpotič, bo v kratkem priredila poseben semenogojski tečaj v težnji, da organizira domače pridelovanje semen. Trgovec Verbič je sprožil vprašanje gradnje sušilnice in predlagal, naj bi se izvolil poseben odbor, ki bi razmišljal o načrtu in nabiral med članstvom prostovoljne prispevke. Razprava se je zaključila s tem, da je bil tak odbor izvoljen. Sestavljajo ga poleg predsednika dr. Spiller-Muysa še Anton Verbič, Franc Zelenik, Josip Olup, Alfonz Lorger in Vavpotič.

Nekaj minut po 12. je predsednik zaključil uspelo zborovanje.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: Matica ob 14.30, 16.30, 18.30; Sloga od 14.30 dalje; Union ob 16., 18.15. — Nedelje in prazniki: ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO UNION — TELEFON 22-21

Od odrske plesalke do kmetice
Dunajsko-koroška zgodba

Vse zaradi ljubezni

V glavni vlogi: Gusti Huber, Wolf Albach Retty

Predstave: ob delavnikih ob 16. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Tajinstvena ljubezenska drama

Molčeča usta

z znanimi igralci: Fosco Giachetti, Anette Bach, Andrea Checchi, Carlo Campanini

Predstave dnevno: ob ½3., ½5., ½7; ob nedeljah in praznikih: ob ½11., ½3., ½5., ½7.

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Na splošno željo samo še danes in jutri:

Film izredne zanimivosti, globoke in pretresljive vsebine

Trgovec s sužnjami

Enzo Fiermonte — Bach Annette

Sledi: **»LJUBLJENA DEVOJKA«** z **Willy Fritschem in Camillo Horn**

DNEVNE VESTI

Minister Bottai otvoril razstavo slikarja M. Casadeja

Minister ljudske prosvete Bottai je otvoril v rimski galeriji S. Marco slikarsko razstavo Macea Casadeja. Med številnim občinstvom sta bila tudi Kr. Visokost mons. Jurij Bavarski in predsednik konfederacije profesionistov ter umetnikov Kornelij Di Marzio. Minister Bottai se je živo zanimal za razstavljene umetnine in se je delj časa razgovarjal z razstavljajočim umetnikom.

*

— **Novi italijanski poslanik v Kodanju.** Novi italijanski opolnomočeni minister v Kodanju markiz Viana je prispel v Kodanj. Na kolodvoru ga je sprejelo osebje italijanskega poslaništva, nemški opolnomočeni minister ter zastopniki italijanske kolonije.

— **Imenovanje načelnikov odsekov Pokrajinskega korporacijskega sveta.** Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi členov 8. in 11. svoje naredbe z dne 2. maja 1942-XX. št. 123 o ustanovitvi Pokrajinskega korporacijskega sveta odloča: V Pokrajinski korporacijski svet se imenujejo kot načelniki odsekov: za poljedelsko gozdni odsek: ing. Milan Lenarčič, za trgovinski odsek: Ernest Hieng, za industrijski odsek: Albin Smrkolj. Ta odločba je takoj izvršna.

— **Predavanje italijanskega znanstvenika na carigrajski univerzi.** Te dni je imel na carigrajski univerzi svoje nastopno predavanje italijanski znanstvenik strokovnjak za gospodarska politična vprašanja, profesor Umberto Ricci, ki je predaval pred zbruhom vojnih sovražnosti v Kairu. Njegovemu nastopnemu predavanju so prisostvovali rektor, zbor vseučiliških profesorjev, predstavniki carigrajskega kulturno znanstvenega življenja ter številno dijaštvo. Carigrajski tisk je s poudarkom poročal o nastopnem predavanju italijanskega učenjaka.

— **Pogrebne svečanosti za umrlim škofom iz Vicenze.** V katedrali v Vicenzi so bile cerkvene žalne svečanosti za pokojnim škofom iz Vicenze mons. Ferdinandom Rodolfijem. Udeležili so se jih tudi beneški patriarh kardinal Piazza, kardinal Dalla Costa, nadškof iz Florence, princ Gonzaga kot zastopnik bergamskega vojvode ter številni škofje iz raznih italijanskih mest. Sprevod je vodil beneški patriarh Piazza, poslovilne besede pa je spregovoril florentinski kardinal Dalla Costa. Telesni ostanki pokojnega škofa so bili pokopani v vicenški katedrali.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« kos 5. z dne 16. januarja 1943-XXI objavlja: zakoni in ukazi Kraljevine Italije: Kr. ukaz z dne 18. oktobra 1942-XX. št. 1520 — Ustanovitev komisije za vzpostavitev smrtnih in rojstnih spisov; naredbe Visokega komisarja: spremembe in dodatki k naredbi o nadzorovanju, gibanju in bivanju tujcev; odločba Visokega komisarja: Imenovanje načelnikov odsekov Pokrajinskega korporacijskega sveta.

— **Iz trgovinskega registra.** Pri Svečarni Pax, Kopač & Stele, družba z o. z. se izbriše prokurist Stele Janko.

— **Nakup, prodaja, izdelovanje in popravilo moških čevljev.** O tem je Združenje trgovcev v Ljubljani poučilo podjetja: Po sporazumu s poveljstvom XI. Armadnega zbora je bila **razveljavljena** prepoved prodaje, izdelave in popravila moških čevljev, razen planinskih ali kakršnih koli težkih za določene stroke delavcev. Za težke čevlje je potrebno pri nakupu ali za izdelavo posebno dovoljenje, ki ga izda VIII. oddelek Visokega komisariata. — Trgovcem je tudi dovoljen uvoz moških čevljev iz drugih pokrajin, tovarnam in obrtnikom pa izdelava. V ta namen bodo dovoljene primerne količine usnja tovarnam in obrtnikom. Koliko usnja bodo prejeli za izdelavo, bosta določila Visoki komisariat po sklepu Pokrajinskega sveta korporacij. Te količine bodo označene v tovarniških registrih ter v knjižicah obrtnikov s podpisom uradnika VIII. oddela Visokega komisariata. Prodajo in izdelavo, popravila ter porabo usnja bodo morali vpisovati v register prodaje, odn. izdelave, z navedbo **imena, priimka, naslova itd. odjemalca.** Usnje bo ostalo v osrednji zalogi v skladiščih »Indusa«, kjer ga bodo tovarnarji ali obrtniki lahko dvignili ob predložitvi dodelilne knjižice. — Članstvo Združenja trgovcev obveščajo, da bodo odrezke za odvzeto obutev nakazovali samo do polovične količine odvzetega blaga. Zato je potrebno, da trgovci takoj vlože prošnjo na Pokrajinski svet korporacij s točno navedbo odvzete obutve glede na število točk, nakar bodo prejeli bone.

— **Trije turinski škofje so se vrnili iz Abesinije.** Iz Rima, kjer sta bila sprejeta pri papežu, sta se vrnila v Turin turinska škofa mons. Luigi Sante, apostolski vikar v Gimmi, ter mons. Arosio, apostolski prefekt v Neghelliju. Oba sta razvijala svojo misijonarsko delavnost v Italijanski Vzhodni Afriki. S harrarskim škofom sta se vrnila v Italijo skupno s povratniki, ki so se izkrcali v Brindisiju, Benetkah, Neaplju in Genovi. V Turinu pričakujejo sedaj tudi harrarskega škofa mons. Jakoba Osolo, ki pripada kapucinskim misijonarjem. Škof Ossola je izgubil lastnega tajnika mladega g. Marcelina iz Turina. Umrl je med vožnjo na parniku. Namenjen je bil tudi v Turin, kjer ima svoje starše. Z imenovanimi škofi je bil tudi generalni superior o. Ivan Barlassina, ki je odpotoval v aprilu 1940 v Addis Abeba do obiščе in nadzira posamezne misijonske postojanke. Nekaj časa je bil internuran v Somaliji, kjer pa je bil osvobojen na prizadevanje apostolskega delegata mons. Castellanija. Vsi trije turinski škofje bodo po krajšem postanku v Turinu razvili svojo misijonsko delavnost na različnih sedežih svojih kongregacij.

— **Loterijska sreča.** Dne 16. januarja so bile izžrebane sledeče srečonosne loterijske štev.: Benetke 83, 30, 85, 59 in 44. Cagliari 16, 77, 66, 34, 7. Bari 88, 90, 18, 84 in 8. Firenca 74, 82, 41, 25 ter 81. Genova 26, 85, 40, 39 in 13. Milan 22, 44, 63, 50 in 72. Neapelj 1, 54, 85, 83 in 40. Palermo 66, 13, 22, 84 in 60. Rim 84, 46, 89, 4 in 5. Turin 70, 57, 58, 50 in 81.

— **Potresne sunke** so začutili 16. t. m. ob 7.26 in 7.59 v Macerati. Potresni sunki ob 7.26 so trajali le nekaj sekund in so prihajali iz severno južne smeri. Sunki ob 7.59 pa so bili nekoliko močnejši in so trajali nekoliko dalj časa. Razvijali so se v vzhodno-zahodni smeri. Prebivalstvo se je kmalu pomirilo ter se vrnilo na svoje domove. Škode ali sreči ni bilo nobene.

— **Radijska šola v Bologni.** V prostorih inženirske fakultete bolonske univerze je bil otvorjen v navzočnosti odličnikov poseben tečaj v okviru šole za izpopolnjevanje v radijskih poročilih. Najprej je spregovoril dekan inženirske fakultete inž. Prof. Puppini, nakar je razpravljal generalni poročnik prof. Karol Mattaini o radijski tehniki v sodobni vojni. S posameznimi primeri je podkrepil trditev o ogromni važnosti, ki jo ima radijska tehnika v propagandnem pogledu, pa tudi v drugih ozirih.

— **Nova stolica na rimski univerzi.** Minister ljudske vzgoje je poveril predsedniku Kr. zavoda romanskih študij C. Galassiju Palluzziju novo stolico organizacijske metodologije ter bibliografske tehnike na rimski univerzi. Gre za nov pouk, uveden pod okriljem slovstvene fakultete. Osnovni kamen nove stolice je v tem, da se ustvari didaktična oblika glede vsega onega kompleksa delavnosti, ki se nanaša na zgodovinsko vedo ter moralni razvitek.

— **650 uradnikov poljedelske stroke se je odzvalo natečaju.** Pri fašistični konfederaciji uslužbencev in delavcev poljedelske stroke se je sestala razsodišča komisija šestega natečaja, ki je bil razpisan za uradnika poljedelske stroke. Razsodišče je ugotovilo, da se je odzvalo natečaju 650 uslužbencev omenjene stroke.

— **V Curihu otvorjena razstava italijanskega obrtništva.** V Curihu je bila svečana otvoritev razstave italijanskih rokodelskih ter obrtniških izdelkov. Razstavo je organiziral Zavod za obrtništvo in male industrije. Na njej so razstavljeni izbrani vzorci rokodelskih izdelkov iz raznih italijanskih pokrajin. K otvoritvi so prispeli predstavniki curiških oblastev, italijanski diplomatični ter konzularni predstavniki, zastopniki švicarskega tiska in švicarskega rokodelstva. Razstavo je otvoril nac. svetnik Peter Gazotti, predsednik nac. fašističnega zavoda za rokodelstvo in male industrije ter predsednik mednarodnega rokodelskega središča. V svojih uvodnih izvajanjih je očrtal namen, pomen in značaj razstave. Zvečer je imel nac. svetnik Gazzotti na povabilo curiškega rokodelstva predavanje o tradicijah in možnostih italijanskega obrtništva.

— **Nova grobova.** Uglednemu ljubljanskemu zdravniku dr. Merčunu je umrl v nedeljo oče g. Ivan Merčun v visoki starosti 93 let. Vsi, ki so pokojnega poznali, ga bodo ohranili v najlepšem spominu. Pogreb bo danes ob 15. s kapele Sv. Marije na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. V nedeljo je zadela kap upravitelja sanatorija »Šlajmarjev dom« g. Joška Marčana. Pokojni je bil v Ljubljani splošno znan in priljubljen. Spoštovali in visoko cenili so ga vsi prijatelji in znanci. »Šajmarjev dom« je vodil vzorno in mu posvečal vso svojo ljubezen. K večnemu počitku ga polože danes ob 14.30 na pokopališče pri Sv. Križu. Pokojnikoma blag spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje.

— **Nesreče.** Včeraj so se zatekli v ljubljansko bolnico po zdravniško pomoč naslednji ponesrečenci. Jurij Mravlje, 69letni delavec iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomil desnico. — Josipa Albrechta, 39-letnega kretnika iz Kočevja, je udarila spenjača vagona močno po desnici. — Fr. Pšber, 58letni železničar iz Ljubljane, si je pri padcu zlomil levico. — Ivan Rotar, 50letni delavec iz Ljubljane, se je pri padcu na stopnicah potolkel po hrbtu. — Marija Pestator, 41-letna žena delavca iz Ljubljane, se je pri padcu na cesti, ranila na desni nogi. — Ana Pišek, 72letna zasebnica iz Ljubljane, si je pri padcu zlomila desnico. — Ivan Čelik, 21-letni mizar iz Ljubljane, si je obrezal prste na krožni žagi.

IZ LJUBLJANE

—lj **Življenjski praznik g. Miroslava Urbasa.** Znani ljubljanski obrtniški pionir g. Miroslav Urbas, potomec stare, ugledne ljubljanske družine, mož kremenitega značaja in dobrega srca, je praznoval te dni 60letnico rojstva. Dolga leta je bil predsednik Zanatske banke in storil je mnogo za izboljšanje gmotnega položaja našega obrtništva. Več let je bil tudi član občinskega sveta ter raznih organizacij mestnega gospodarstva, dalje ravnateljstva Mestne hranilnice in Zbornice za TOI. V Slomškovi ulici izdeluje pristne kranjske klobase, ki slove tudi daleč izven meja naše pokrajine. 15 let je bil Miroslav Urbas predsednik Društva Skrb za mladino in kot tak je pokazal vso plemenitost svojega srca. V javnost nikoli ni silil, delal je vedno po načelu: naj ne ve levica, kar je storila desnica. Vsi, ki so bili deležni njegove dobrote, se mu pa iz srca hvaležni. Ob lepem življenjskem prazniku mu želimo še mnogo let zdravja in zadovoljstva.

—lj **Zmeren mraz.** Snoči smo se bali, da bo davi pritisnil hud mraz, ker je bilo jasno. Solnce je zahajalo krvavo rdeče in baje je to znak hudega mraza. Že včeraj je bilo precej mrzlo, saj je celo najvišja dnevna temperatura znašala —8.6 stopinj. Danes bi bilo v resnici mnogo bolj mrzlo, če bi ostalo jasno vso noč, a kmalu se je pooblačilo in davi je znašala minimalna temperatura točno toliko kakor včeraj najvišja, —8.6 stopinj. Vendar ne smemo pričakovati, da ne bo hujšega mraza, ker zračni tlak še narašča.

—lj **Umrli so v Ljubljani** od 8. do 14. t. m.: Stepančič Darinka, sestra Alojzija, 24 let, šolska sestra, Hrušovska c. 24; Gregorc Marica, roj. Žablar, 61 let, žena sodnika, Dobrilova ul. 23; Goriup Ana, roj. Komavli, 89 let, samodinja, Igriška ul. 11; Rode Helena, roj. Krapenec, 64 let, žena delavca, Vidovdanska c. 9; Štor sestra Iluminata, 62 let, redovnica, Japlieva ul. 2; Klemenčič Ivana, 25 let, zasebnica, Rakek 10; Mayer Marija, roj. Valentič, 83 let, zasebnica, Zadružna ul. 3; Grebenar Franc, 17 let, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. direkcije v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, spremljevalec drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 40; Oblak Marija, roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koroški 25 — Dravlje; Časar Antonija, roj. Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakovniška ul. 1/a; Avbelj Viktor, 8 mesecev, sin jurista, Parmova ul. 22; Turko Josip, 91 let, čevljar, Japlieva ul. 2; Makovec Ivan, 80 let, pleskar, Japlieva ul. 2; dr. Janežič Pavel, 51 let, zdravnik, Vipavska ul. 10/I.; Michitsch Ana, roj. Knaus, 69 let, zasebnica, Predovičeva ul. 39; Plut Jože, 81 let, zas. uslužbenec, Mestni trg 24/III.; Hauffen Antonija, roj. Luckmann, 76 let, vdova viš. sodnega svetnika, Rimski trg 3; Doljšek Franc, mestni delavec, 65 let, mestni delavec, Ulica sv. Marka 25; Firm Miroslav, 56 let, trg. pomočnik, Vidovdanska c. 9; Šapla Antonija, roj. Lavrenčič, 82 let, zasebnica, Puharjeva ul. 16; Košmerlj Janez, 80 let, posestnik, Sv. Petra c. 80; Kogej Mirko, 42 let, viš. carin. kontrolor, Haquetova ul. 3. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Ogrin Štefanija, 53 let, žena železn. inspektorja, Herbersteinova ul. 4; Wraber Sabina, 37 let, profesorica, Aljaževa ul. 41; Weiss Gvido, 1 in pol leta, in dnevni poštni hranilnice, Ljubljana; Čuk Zofija, 20 let, Lavrica 30; Novak Marija, 13 let, hči bajtarja, Mali Gaber 9; Hudnik Ana, 72 let, mestna uboga, Sv. Florijana ul. 13; Bardorfer Ivan, 50 let, urar, Vodnikova c. 181; Schuller Rudolf, 71 let, vratar, Jenkova ul. 13; Korošec Stanislav, 3 mesecev, Lavričeva ul. 1; Vavpotič Ivan, 68 let, akademski slikar, Gajeva ul. 2/a; Zavodiškek sestra Lazarina, 30 let, redovnica, Poljanski nasip, umobolnica; Avsec Karol, 62 let, poštni inspektor, Ciglarjeva ul. 6; Eppich Ana, roj. Moschert, 79 let, vdova davčn. intervalca, Gerbičeva ul. 25; Jakopič Marija, roj. Hareon, 69 let, vdova žel. uradnika, Podjunska ul. 13; Kirn Majda, 1 leto, hči šoferja, Smolena 52; Šmihel-Stopiče; Turk Franc, 27 let, sin posestnika, Topolo 23, Bloke pri Logatcu; Fabjan Silvester, 12 let, sin delavca, Celovška c. 43; Gašpadi Ljudevit, 48 let, tapetnik, Tržaška c. 24; Kavčič Janez, 58 let, strojnik, Celovška c. 180; Konič Antonija, roj. Settomini, 69 let, vdova žel. delavca, Vodovodna c. 1; Fink Franc, 44 let, natakar, Gosposvetska c. 13.

—lj **Vodnikova pratika za leto 1943. je** pošla. Na zalogi ima Vodnikova družba samo še povest Janka Kača »Na novinah«. Ker se še vedno oglašajo v družbeni pisarni člani, ki bi radi imeli letošnje knjige, je družba pripravljena ponatisniti Vodnikovo pratiko za leto 1943., ako se javi najmanj pet sto članov. **Prijaviti se je treba najkasneje do 20. januarja t. l.** in plačati članarino 17 lir. Prijave sprejemajo: **družbena pisarna, Puccinijeva 5 (poslopje Narodne tiskarne), prvo nadstropje, Knjigarna Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3 in Knjigarna Učiteljske tiskarne, Frančiškanska 6.**

—lj **Koncert pianista Gorinija** bo definitivno danes v torek zvečer ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Spored koncerta je naslednji: 1. Scarlotti: Tri sonate; 2. Bach—Busoni: Preludij in fuga v Es-duru; 3. Brahms: Balada v h-molu; 4. Debussy: Odsevi v vodi in Golliwogov ples; 5. Gorini: Sonata; 6. Casella: Dva ričerkara na ime Bach; 7. Chopin: Fantazija op. 49. Gorini je velik umetnik, sijajen interpretist klasičnih in modernih klavirski skladb, zato opozarjamo na nocojšen njegov koncert v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice v Knjigarni Glasbene Matice.

—lj **VI. sinfonični koncert.** V ponedeljek, dne 25. t. m. bomo imeli v veliki unionski dvorani VI. sinfonični koncert letošnje sezone. Ta koncert bo vodil dirigent, ravnatelj Mirko Polič. Na koncertnem sporedu so zastopani s svojimi deli naslednji skladatelji: Bellini, Dvořak, Polič, Smetana in Musorgski. Koncert bo v veliki unionski dvorani. Začetek točno ob pol 7 zvečer. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice.

Iz pokrajine Gorizia

— **Novi komisar v Idriji.** Namestu dosedanjega župana v Idriji Enija Corradinija je bil imenovan za prefektovnega komisarja idrijske občine dr. Anton Stanziola.

— **Ljudsko gibanje.** Dne 13. januarja je bilo v Goriziji pet rojstev, 1 smrten primer ter dve poroki. Dne 14. januarja so bila tri rojstva, 1 smrten primer, porok ni bilo. Dne 16. januarja je bilo v Goriziji eno rojstvo, štiri smrtni primeri, porok ni bilo. V preteklem tednu je bilo skupno 21 rojstev, 25 smrtnih primerov in sedem porok.

— **Usoden padec 79letnega starčka.** 79-letni Anton Vianello je padel po stopnicah in si zlomil desno stegnenico. Dobil je tudi druge poškodbe. Prepeljali so ga v goriziјsko bolnišnico, kjer pa je za posledicami dobljenih poškodb umrl.

— **Vsak dan nezgode.** Levo koleno si je pobil 46letni Anton Mucchiut iz Mariana. Levico si je zlomila pri padcu 41letna Irma Ragusa iz ulice Sartorio v Goriziji. 23letni Karol Lehart iz Piazzutte št. 3 si je pri padcu zlomil desno nogo. Desni komolec si je potolkel pri popravljanju mlina 56letni Srečko Pirjevec iz Vertovina v Vipacco. 45letna Romana Zuton iz ulice Storiari 40 v Goriziji je padla po stopnicah in si zlomila levo podlahtnico. Nadalje so se poškodovali zaradi nesrečnih padcev 51letni Bruno Salmi, ki ima zlomljeno desno nogo, 36letni Salvator d'Aversa iz Piedicolla, ki ima poškodbe po nogah, 56letna gospodinja Terezija Tomsk iz ulice Cocevia v Goriziji, ki ima zlomljeno levo podlahtnico, 38letni delavec Mihale Cerne iz Gargara, ki ima poškodbe na desni nogi, 26letna gospodinja A. Doplihar iz Montespina, ki ima polomljeno lesnico. Na desni rami je poškodovan 66letni Josip Manfred iz ulice Garibaldi, slične poškodbe ima 11letna Elvira Fornasaric iz Montevechia 30. Po desnem kolenu se je pobila 64letna Josipina Cuk. Levo podlahtnico ima zlomljeno 26letna Regina Romanzini iz Ossecce 45, levo piščal si je zlomil pri padcu z voza 12letni Leander Bizunelli iz kraja Cero Superiore v Colliu. Vsi ponesrečenci se zdravijo v goriziјski bolnišnici.

Radio Ljubljana

SREDA, 20. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Operetna glasba, 8.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini, 12.30: Poročila v slovenščini, 12.45: Lahka glasba, 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini, 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini, 13.10: Vojaške pesmi, 14.00: Poročila v italijanščini, 14.15: Pisana glasba, 14.30: Koncert Kmečkega tria, 15.00: Poročila v slovenščini, 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini, 17.15: Pesmi in napevi, 17.35: Komorna glasba, 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben, 19.30: Poročila v slovenščini, 19.45: Simfonična glasba, 20.00: Napoved časa — poročila v italijanščini, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 20.30: Radio za družino, 21.15: Operetna glasba, 21.35: Klasični orkester vodi dirigent Manno, 22.15: Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza, 22.45: Poročila v italijanščini.

V RESTAVRACIJI

— Kaj je pa to, natakar! Prinesli ste mi moker krožnik.

— Oprostite, gospod, to je juha!

NIČ POSEBNEGA

Očka, v cirkus moraš. Tam boš videl kako nekdo skače med jahanjem na konja, kako se mu obesa na rep in končno se ga oklene okrog vratu.

— To ni nič posebnega. Isto sem počel tudi jaz, ko sem se učil jahati.

MALI OGLASI

SEMENSKI KROMPIR

iz Danske. Takoj naj pridejo po semenski krompir vsi, ki so prejeli nakazilo od Gospodarskega urada od črke A do L.

SUHE GOBE

in sveže pomaranče prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču na Bleiweisovi cesta št. 29.

INSERIRAJ v ‚Slov. Narodu'

Domače dišavnice zaslužijo večjo pozornost

Kratka navodila, kako jih lahko vsak obdelovalec zemlje na majhnem kosu zemlje sam pridela — Razlikujemo enoletna in večletna dišavna zelišča

Ljubljana, 19. januarja

Nedavno smo obširno razpravljali o pomenu poživil v človeški prehrani. Med poživila prištevamo tudi domače dišave, to je dišave, ki jih lahko pridelamo na našin vrtovih. Te dišave so pri nas vse premalo cenjene, pa tudi pridelujemo jih premalo. Obljubili smo, da bomo zato spregovorili [illegible] delovanju. Sedaj imajo mnogi vsaj majhen kos zemlje za pridelovanje sočivja v najemu in brez posebnih težav se lahko lotijo gojitve dišavnic. Odvzele jim bodo zelo malo prostora in tudi gojitev ni posebno težka. Korist pa bo za vsako gospodinjo znatna. Pri rokah bo imela vse dišavnice, ki izboljšujejo okus jedi in ne bo ji treba kupovati na trgu.

Gojitev dišavnic ni težavno

Gojitev dišavnih zelišč v splošnem ne stavlja na vrtnarja posebnih zahtev. Značilno je zanje, da so v splošnem tem bolj dišeče, čim bolj mršava je zemlja, ki jo je le malenkostno gnojimo. Najbolj primeren gnoj je apno vsebujoči kompost ali dobro uležani in strohnjeni hlevski gnoj.

Za zimsko uporabo spravimo zelišča tik pred cvetenjem. Predolgo ne smemo odlašati, ker sicer izgube dišavnice mnogo svojega prijetnega duha in okusa. Avgusta lahko vsadimo nekaj rastlinic za zimo v lonce in jih postavimo na svetla kuhinjska okna.

Saditev večletnih dišavnih zelišč opravimo v avgustu in septembru. Enako je ta čas najbolj primeren za delitev starejših rastlin. Po saditvi pokrijemo zemljo med rastlinami s strohnjenim gnojem. Nanovo posajene rastline zavarujemo pred mrazom z rahlo odejo iz smrekovih vejic. Za manjše gospodinjstvo zadostuje od večletnih dišavnic le nekaj rastlin. Enoletne pa sadimo in sejemo vsako leto najmanj enkrat deloma na grede, ali pa vople grede in lonce in jih nato, ko so se dovolj okrepile, presadimo.

Večletna dišavna zelišča

Med večletna dišavna zelišča prištevamo žajbel ali kaduljo, pehtran, španisko krebuljico, isop, zimski majaron, timijan, sladki janež, koperc, vinsko rutico in žličnik.

Žajbelj ali kadulja je okoli 30 cm visoka rastlina ki jo mnogi zaradi njene nizke rasti uporabljajo za zamejitve vrtnih poti. Kadulja ljubi solnce in zemljo, v kateri je mnogo apna. Razmnožujemo jo s semenjem, potaknjenci ali pa tudi z delitvijo.

Pehtran ni naklonjen večkratnemu presajanju. Če je pa potrebno, ga opravimo pomladi ali konec avgusta, da imajo rastline pred zimo še dovolj časa za trdno ukoreninjenje. Vzgojimo ga iz semena, s potaknjenci in korenikami, ki smo jih dobili s tem, da smo starejše grme raztrgali. Semenska množitev ne daje vedno najboljše disečih rastlin. Zato je primernejše, če ga razmnožimo s koreninami. Grmiče razdelimo vsako četrto ali peto leto. Jeseni porežemo grm do višine 12 do 15 cm in ga pokrijemo s strohnjenim gnojem. Za zimsko uporabo režemo pehtran predno cveti in ga nato posušimo.

Španska ali sladka krebuljica raste na svojem prvotnem mestu dve do tri leta. Kakor običajna vrtna krebuljica ljubi hranljivo zemljo in nekoliko senčno lego. Sejemo jo jeseni na prosto v vrstah. Rastlinice, ki poženejo pomladi, presadimo 30 do 40 cm narazen. Jeseni pognojimo gredico s strohnjenim hlevskim gnojem in pred nastopom zime pokrijemo rastline s smrekovimi vejami.

Isop je zelo prijetna dišavnica in cenijo gospodinje posebno mlade poganjke. Isop uporabljajo nekateri vrtnarji tudi za zamejitev vrtnih poti. Za njega je primerna vsaka ne premrzla in ne premokra zemlja. Sejemo ga jeseni ali spomladi na prosto. Ko so rastline dovolj močne, jih presadimo v razdalji 20 do 25 cm na njihov stalni prostor. Od aprila naprej ga lahko razmnožujemo s potaknjenci in z delitvijo.

Zimski majaron je priporočljiv le tam, kjer je potreba po majaronu zelo majhna in se vsakoletna setev in gojitev poletnega majarona ne izplača. Zimski majaron je zelo nizke rasti, zdi se, kakor da se plazi po zemlji. Mraz mu ne škoduje in ga lahko vso zimo režemo. Sejemo ga marca do aprila v lonce ali v toplo gredo. Ko se rastline krepko razvijejo, jih presadimo na prosto v razdalji 15 do 20 cm. Zimski majaron razmnožujemo najbolje v delitvi in potaknjenci.

Timijan lahko ostane tri leta na istem prostoru. Gojimo ga tako, kakor zimski majaron. Sejemo ga pa lahko tudi jeseni in spomladi na prosto. Pomladna setev je nekoliko bolj pozno uporabna. Če že razpolagamo z rastlinami, jih lahko v zgodnji jeseni ali spomladi delimo in tako pomnožimo njih število. Timijan nabiramo vse leto.

Koprc ali komarček zraste zelo visoko, celo do 1.50 do 2 m. V vrtu ga gojimo dve vrsti, in sicer navadni koprc in sladki bolognski. Navadni koprc raste povsod brez posebne nege, medtem ko sladki bolognski koprc zahteva toplejšo lego in pozimi nekoliko zaščite. Koprc ljubi splošno zelo hranljivo globoko plodno in zelo mokro zemljo. Sejemo ga jeseni ali spomladi in sicer v vrste 30 cm narazen. Za navadni koprc zadostuje za rastline razdalja 15 cm, za bolognskega pa 20 do 30 cm.

Luštrek ima zelo prijeten okus. Rastline zahtevajo dobro razrahljano in hranilnih snovi polno zemljo. Razmnožujemo ga tako, da raztrgamo korenike. Seme moramo čim prej posejati, ker izgubi kmalu svojo kaljivost.

Sladki janež je nizke rasti in splošno znan. Cvetna stebla kmalu porežemo, da ne pokvarijo izgleda lepe nizke rasti. Janež je zelo skromen in se zadovolji tudi z najbolj mršavo zemljo. Sejemo ga jeseni ali spomladi takoj na prosto. Rastline kasneje razredčimo na razdaljo 20 do 25 cm.

Vinsko rutico sejemo spomladi ali jeseni takoj na prosto. Kasneje jo razmnožujemo z delitvijo. Za zimsko uporabo vsadimo nekaj rastlin v lonce, ki jih postavimo na kuhinjska okna.

Žličnik gojimo kot eno ali dvoletno rastlino. Sejemo ga od julija do septembra ali od aprila do maja v vrste, ki so 20 cm narazen. Rastlinice kasneje razredčimo na 10 cm razdaljo. Žličnik ljubi hranljivo zemljo. Seme zelo počasi kali, včasi požene šele po 4 do 6 tednih. Zato je primerno, če ga pred setvijo nakalimo, ali pa da zemljo, v katero smo ga sejali, stalno dobro zalivamo.

Enoletna dišavna zelišča

Med enoletna dišavna zelišča prištevamo poletni majaron, šetraj, koper vrtno trebuljico, portulak, borago in bazilliko.

Poletni majaron sejemo spomladi v toplo gredo, v lonce ali pa tudi takoj na prosto. Seme po setvi le malenkost pokrijemo z zemljo, ki naj bo vedno enakomerno mokra. Rastline nasadimo v rahlo, ne premokro zemljo. Ljubi solnčno lego.

Šetraj lahko sejemo že jeseni, sicer pa v marcu in aprilu. Kasneje razredčimo rastline toliko, da je med njimi 10 cm razdalje. Če pustimo seme dozoreti na rastlinah, se največkrat sam zaseje. Drobno seme, ki ga sejemo takoj na prosto, ne pokrijemo z zemljo, temveč ga samo močno potlačimo. Za zimsko uporabo porežemo nekaj rastlin pred ali med cvetenjem in jih posušimo.

Koper lahko sejemo že jeseni na prosto ali v začetku marca. Če je koper enkrat rasel v vrtu, se vedno razseje sam. Mlade rastline razredčimo na razdaljo 5 do 10 cm, da jih tako dalj časa ohranimo sveže.

Vrtna krebuljica spada med najpriljubljenejša dišavna zelišča. Dragocena je zlasti, dokler je še mlada; zato jo pogosto sejemo. Sejemo jo takoj na prosto od marca do začetka novembra v vrste ali poprek. Za zimsko uporabo sejemo krebuljico v majhne zaboje, skodele ali lonce, ki jih imamo na kuhinjskem oknu. Krebuljica uspeva v vsaki zemlji, ljubi pa izdatno gnojenje. V suši jo je treba dobro zalivati, ker ohranimo liste le tako sočne in zelene. Poleti jo sejemo v zasenčeno gredico.

Portulek često pripravljajo kot špinačo. V ta namen je uporaben samo, dokler je mlad in ga moramo vsak mesec sejati znova. Prvo setev opravimo od srede marca do začetka aprila v toplo gredo. Rastlinice presadimo na prosto, ko ni več nevarnosti, da bi pozeble, ali da bi jih pomorila slana. Portulak se rad sam zaseje, če pustimo, da nekaj rastlin napravi semena.

Borago je dišavnica, ki jo sejemo spomladi takoj na prosto. Kasneje rastline razredčimo. Za majhno gospodinjstvo zadostuje nekaj rastlin.

Bazilike je več vrst; z velikimi in majhnimi listi. V kuhinji se je uporablja več velikolistnate, ki jo lahko gojimo tudi v loncih, ker raste gosto in nizko in se razvije v okrogel grmiček. Bazilika ljubi solnčno in humozno zemljo. Sejemo jo konec marca in v začetku aprila v toplo gredo ali lonce.

Dovolj koristnih navodil za gojitev dišavnic boste našli tudi v Humekovi knjigi »Domači vrt«. Pisec obravnava v njej tudi še nekaj drugih dišavnic, ki jih mi nismo upoštevali.

Pred odletom italijanskega lovca na vojno akcijo v Sredozemlju

Pogovori s čitatelji

Mož je tobakar . .

»Čitala sem tožbe zakoncev nad težavami v zakonu; zopet smo slišali staro pesem: če toži nad nesrečnim zakonom in zavoženim življenjem žena, je vsega kriv mož; če se pritožuje mož, je seveda on nesebično, pohlevno, predobro bitje, žrtev ženske lokavosti, zlobe, sebičnosti ali neumnosti. Ali naj bom nepristranska jaz, ko si tako vroče želim, da bi si olajšala srce? Rada sicer priznam, da nisem vzorna žena, vendar mislim, da je nadarjenost za zakonsko življenje zelo redka in da ni mnogo več boljših žen od mene. Priznavam tudi, da sem bila kot dekle velika prismoda, kakor menda vsa naivna dekleta, ki sanjajo o zakonu. Zakonskega življenja si sicer nisem slikala, vendar sem pričakovala v njem neznana nebesa. Dekleta pričakujejo, da bo zakonsko življenje takšno, kakršno se označuje z besedami: mož ženo nosi na rokah. V resnici je seveda vse malo drugače. Vendar nisem bila posebno razočarana; če je dekle naivno pred zakonom, se kot žena v zakonu najbrž prej sprijazni s stvarnostjo kakor mož. Mož me res ni nosil na rokah, saj ni nosil niti kuriva iz kleti v kuhinjo, kar se mi je nekaj časa zdelo tako strašno težko . Ni bil nikdar prilizljenec in dovolj sem ga ljubila, ne da bi mi dvoril. Zdelo se mi je vse prav na mojem možičku; mlada žena menda ljubi tudi moževe napake. Moram se tudi pohvaliti: Najbrž sem izjema med ženskami, ker mrzim jezikanje, zato se pa tudi nisem skoraj nikdar spozabila, da bi se spustila z možem v prerekanje. Najin zakon bi torej lahko prištevali med srečne, zlasti še, ker imava ljubkega otroka in živela sva vsaj doslej v urejenih razmerah. V življenju je pa vsaj en »toda« . . .

Toda moj mož je strasten kadilec! Nesreča? Ali je morda sam kadilec? Ne, katastrofa a ne le nesreča! Tega ne trdim zaradi tega, ker se ne prištevam med dame, ki se vdajajo tobakarski strasti kakor stare ciganke. Dame mi bodo morda očitale, da sem brez čuta za eleganco, da sem ostanek prejšnjega stoletja ter da ne razumem »duha modernega časa«; vendar ne morem drugače: nikdar se ne morem otresti občutka, da vidim pokvarjeno, duševno ter čustveno neuravnovešeno, cinično žensko, ko sprevidim, da je kadilka. Ne trdim, da mi to pravi »ženska intuicija«; bodi kakor koli, kadilk ne morem spoštovati, nekaj nezdravega je v njih.

Kljub temu pa ne mečem v en koš kadilk in kadilcev. Če kadi moški, se mi to vendar ne zdi tako nenavadno. Naj nagasim: Nisem tako zagrizena nasprotnica tobakarstva, da bi moškim ne privoščila zmernega kajenja. Vendar bi pa rada napovedala svetu boj kajenju samo zaradi tega, ker kadi moj mož. Ne prištevam se sicer med tiste žene, ki »načelno« prepovedujejo možem prav vse tisto, kar možje najlolj cenijo. Ne bom se pa mogla nikdar sprijazniti s tem, da je moj mož takšen tobakar: namreč tako divji tobakar, zagrizen, ali, če hočete, neomahljiv, da bi se ne odpovedal niti polovice cigarete. Ne kadi le, kakor pravimo, »kakor Turek«, temveč kakor tovarniški dimnik. Kadi podnevi in ponoči, vse njegovo življenje je zavito v tobačni dim (toda ne le njegovo temveč tudi moje!) Kadi celo pri kosilu in menda mu je hudo, da mora vzeti tobak iz ust, da lahko vtaknejo vanje žlico. Kadi, ko se koplje. Še obriti se ne more brez cigarete. Kadi v postelji in večkrat sem že na srečo še preprečila požar, ko je tlela posteljina. Kaj bi pravila, kadi neprestano in ne morem si ga misliti brez cigarete v ustih. Ne bom govorila o prežganih prstih, o ogorkih po vsem stanovanju, o povsod pričujočem tobačnem pepelu; ni treba še omenjati, da smrdi po tobaku vse od živil do obleke ter perila, od posteljine do zidovja. Vse stanovanje je prepojeno z nikotinom. Živimo v pravi tobačni prekajevalnici.

Kajenje se mi pa ne zdi takšna nesreča zaradi vsega tega. Priznati moram, da sem se teh neprilik že precej navadila — človek se vsemu privadi. Toda tu je še otrok! Nisem vročekrvna, a kri mi pogosto zavre, ko nesrečni otrok začne kašljati, zagrnjen v oblake tobačnega dima. Divji srd se kuha v meni tudi, ker mož vedno znova dokazuje s to nesrečno kajo, kakšen slabič je — da je popoln suženj tobaka. Človek mora vendar malo ceniti tudi svoje dostojanstvo, ne pa, da se prepusti tako poniževalno strasti. Vidim, da kajenje škoduje moževemu zdravju — rumen je že kakor mumija — pa živci mu tudi precej trpe.

Zdaj pa torej vrzite kamen name, ko pravim na ves glas: Sovražim tobak! Kajenje se mi zdi sramota za človeka, kajti človek, ki se prepusti nikotinu tako, da ne more živeti brez tobaka, samo dokazuje, da je slabič, in sicer takšen slabič, kakršni so izrojenci, ki potrebujejo nenaravna živčna dražila. Kajenje ni naravno in človeštvo ga ni dolgo poznalo. Kdo ve, kakšne strašne posledice se bodo pokazale še kdaj v prihodnjosti, ker se človeštvo zastruplja s tobakom! Ali soglašate z menoj in me lahko podprete moralno v mojem tihem boju proti malikovanju pred nikotinom v naši družini?« —

Kako nepremišljeno ste ravnali! Kaj, če bi Vaše pismo prišlo v roke kadilcu? Ali imate kljub vsemu še tako dobro sodbo o kadilcih? Najmanj, kar bi se lahko zgodilo, bi bilo, da bi se pokadilo za Vašim pismom, če bi že kadilec ne izrabil lepe prilike ter planil po nasprotnikih tobakarstva. Kako Vas naj ohrabrimo? Če hočemo biti iskreni, moramo, žal, povedati, da tobak ni zasužnjil le posameznikov, ne le kadilcev, temveč človeštvo. Vsaj boj proti tobakarstvu se zdi zaradi tega zelo tvegan, če že ne nesmiseln; posegel bi v gospodarstvo, v interese pridelovalcev, industrije, delavcev, prodajalcev in pred to mogočno vojsko bi morali odnehati . . . Najeteli bi pa tudi na odpor milijonske množice kadilcev, ki jih ima nikotin na vajetih ter jih pošilja v boj. Človeštvo lahko delimo na dva dela: na sužnje nikotina, kadilce, in na žrtve kadilcev. Vse to baje poplača užitek kajenja, ki odpira človeku drugi svet, nekakšen zgubljeni raj, zaprt nekadilcem. Ugodje, ki ga nudi kajenje, je baje dovolj veliko plačilo za vse nesreče in žrtve . . Celo umreti je sladko zaradi kajenja. Tobak tako zasužnji kadilce, da razsojajo drugače kakor nekadilci ter se posmehujejo nekadilcem kakor manj vrednim bitjem. Nekadilci baje toliko zamude v življenju. Kadilci si domišljajo, da imajo jasnejšo glavo ter da tudi vprašanje kajenje lahko presojajo pravilneje od nekadilcev. Kaditi ali ne kaditi? To je samo vprašanje nekadilcev. Ali lahko odvadite moža kajenja? V zakonu je žena pogosto vsemogočna, a zdi se, da se kajenja vendar mora odvaditi kadilec sam; pomoč pri tem mu je pa lahko koristna. Vsi kadilci, ki so se odvadili kajenja, pravijo, da se tobaku lahko odpove vsakdo, kdor ima dovolj resen namen ter močno voljo in nihče se ne kesa, kdor se je odvadil tobaku — kar je najbrž najmočnejše orožje proti tobakarstvu.

Križanka št. 22

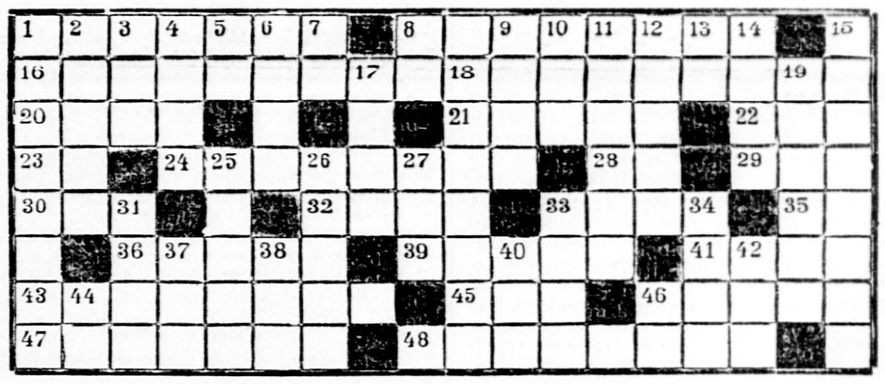

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. ljubljanski okraj, 8. grški otok, pred katerim je bila l. 480 pred Kr. pomorska bitka med Grki in Peržani, 16. časnikarke poročevalke, 18. prvine, početk, počela, 20. rajski vrt, angleški zunanji minister, 21. nejasne, nečiste, 22. količina manjša od celote, 23. galij, 24. zavarovan, zagotovljen, 28. veznik, 29. prenikati se, 30. kratica za akademski naslov, 32. zemljepisni pojem, 33. dragocen kamen, 35. sredi lipe, 36. suha živalska krma, 39. maček, na katerem je na dnu morja pritrjena ladja (množ.), 41. hodniki v rudnikih, 43. občina v Slov. goricah pri Mariboru, 45. italijanski predlog, 46. francosko mesto, pri katerem so bil. l. 1871 Francozi poraženi, 47. kovinski barometer, 48. politično-upravna enota v bivši Jugoslaviji.

Navpično: 1. knezova žena ali bližnja sorodnica, 2. reka v južni Franciji, 3. latinski pozdrav, 4. zabavišče, 5. osebni zaimek, 6. naselbine, kraji, 7. pritok Urala, 8. povratni zaimek, 9. moško ime, 10. pevski glas, 11. redovnika, 12. označbe, nazivi, 13. nakalnica, 14. največje gorovje na svetu, 15. skupina otokov na Daljnem vzhodu, 17. neumiljen, krvoločen, 19. premica, ki seče obod kroga, 21. domača žival (deminutiv), 25. začnjeno, 26. pogosta beseda v imenih hotelov, 27. zver, 31. hribi, planine, 33. reka v srednji Italiji, 34. vojaški prtljažni vozovi, 37. veznik, 38. rimska številka 7, 40. častiti gospod, duhovnik (it.), 42. pesem, 44. Ancona, 46. oblika pomožnega glagola.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 21.

Vodoravno: 1. Bug, 4. Sava, 7. kaki, 10. soja, 13. Rače, 15. Ebro, 17. Lika, 19. Er, 20. la, 21. eter, 23. osni, 25. rdeč, 27. Ilet, 29. Mars, 31. roji, 33. ras, 35. lani, 37. oaza, 39. Amon, 41. ara, 43. Irak, 45. Lvov, 47. Samo, 49. anal, 50. Sara, 51. baza, 52. il.

Navpično: 2. Ural, 3. Ga, 4. set, 5. Vera, 6. ab, 7. kos, 8. Klio, 9. il, 10. sad, 11. ječa, 12. ar, 14. četa, 16. rosa, 18. Krim, 20. Lima, 22. emir, 24. nrav, 26. Erna, 28. elan, 30. roka, 32. Java, 34. stol, 36. Nil, 38. zla, 40. osa, 42. Ra, 44. As, 46. Ob, 48. mi.

J. O. CURWOOD:

Abrahamova polja

44 ROMAN

Potem se je obrnil k Jeemsu in nadaljeval: »Slišal si! Poberi svoje puščice in jih spravi za sovražnike Senekov!« Tonijeti pa je rekel: »Zdaj si Srebrna peta. To je bila moja hči, a je umrla.«

Niti ko je tako govoril, ni kazal ponosni indijanski glavar nikake vznemirjenosti, in trde črte njegovega obličja se niso niti za trenutek ublažile. Obrnil se je, ne da bi kaj dodal, in stopil svojemu krdelu na čelo, višji od vseh in nalikujoč pošasti z razdejanim obrazom, hkratu pa v slehernem gibu poln kraljevskega dostojanstva. Vojščaki so brez besede stopili vsak na svoje mesto. Dva sta stekla naprej, kakor psa, da bi razgledala pot, dva sta ostala za zadnjo stražo, in spet dva sta se oddaljila vsak na svojo stran, da bi varovala četico presenečenj z boka. Šindas je poslal enega izmed rdečekožcev, naj pobere puščice, med tem ko je drug vojščak privezal Jeemsu, čeprav se je branil, skalp ubitega belca pa pas.

In sredi vrste vojščakov je stopala mlado dekle, ki so se ji sončni žarki odbijali na dolgih črnih kitah; rdečica ji je oblivala lica, ko je štela za seboj korake ljubljenega moža.

Pes je šepal za njima.

XVI

Tonijeta ni bila niti prestrašena, niti se ni čudila. V vnanjosti teh Indijancev je bilo nekaj, kar jo je navdajalo z zaupanjem: mačja gibkost njihovih teles, njih krepke mišice, njih ponosna, pazljiva drža ter njih hoja, tiha in nagla, kakor je hoja zveri na lovu. In Jeems je bil ves podoben tem prebivalcem goščav! Prav ta divja lepota in neprisijenost je bila tisto, kar je že od začetka ljubila v njem, z ljubeznijo in navdušenjem, ki se je šele kasneje, pod vplivom materinega hujskanja, dozdevno izpremenilo v sovraštvo. Zdaj se ji je zdelo nemogoče, da bi ga bila kdaj skušala sovražiti, kajti zavedala se je, da ga ljubi že od tistega dne, ko ga je videla nemega in prebledelega spričo žalitve Pavla Tacha.

Obuta v mokasine, je zdaj kar dobro hodila. Ni bila tako šibka, kakor je nemara mislil Jeems, ko ga je skušala dohajati v svojih raztrganih visokopetih čeveljčkih. Njeno vitko telo je bilo krepko in gibčno, oči žive, korak varen. Šindas, ki se je časih vrnil s čela vrste nazaj, da je nadzoroval ljudi in gledal, ali gre vse po redu, jo je z zadoščenjem opazoval, kako lahkotno dohaja prednjake. Enkrat se je približal Jeemsu in s pritajenim glasom izpregovoril z njim nekaj besed. Tudi Kolo je bil videti nekam izpremenjenn, odkar je bil spet tovariš omrženih rdečekožcev. Šindas je bil šenastemu psu prijazen in ga je večkrat rahlo pobožal po glavi. Jeems, ki je bil zvedel od Šindasa čudne stvari, je med tem tesnobno čakal priložnosti, da bi povedal Tonijeti, kar mu je bil mladi vojščak zaupal.

Vsem na čelu je stopal Tajaoga, okreten kakor panter; in kadar je steza mahoma zavila v stran, je Tonijeta za trenutek videla njegov obraz, ki sta mu bili žalost in divjost neizbrisno vtisnili svoj pečat. Vendar ni čutila nikakega strahu pred njim. Že dvakrat je bil Tajaoga ustavil oči na nji, in obakrat se mu je bila nasmehnila ter mu pomahala v pozdrav.

In ne le, da se ga ni bala, ampak zdelo se ji je, da jo skoraj nekaj vleče k temu možu, ki bi ga bil vsakdo drug imel za pošast. Bila je prepričana, da je ne bo ubil, in je to povedala tudi Jeemsu, ko se je slučajno znašla ob njegovi strani. Toda Šindas mu je bil rekel:

»Zdaj imam več upanja, ker dobro in z lahkoto hodi. Držati se mora; kajti če se zgrudi, jo Tajaoga ubije, akoravno jo je izbral za namestnico Srebrni peti.«

Indijanci so hodili že od zore; opoldne so se ustavili, da zaužijejo prvi obed, preprost, kakršen se spodobi krepkim možem, ki so razen redkih slavnostih, le malo jedli in so prav tej navadi pripisovali svojo nenavadno odpornost. Vsak vojščak je vzel iz svoje vreče pest zmletega žita, pomešanega z zdrobljenim grahom in posušenimi jagodami, ter jo počasi pojedel. Tonijeta, ki je bila že od malega vajena razkošja omikanih ljudi, je ob pogledu na to od sile skromno jed ponudila Šindasu enega izmed obeh jabolk, ki ju je bila dobila od Jeemsa. Mladi vojščak je Jeemsu nekaj rekel, in ta je prevedel njegove besede takole:

»Šindas se ti zahvaljuje, Tonijeta, pravi pa, da ne bi mogel dobro hoditi, če bi jedel več.«

Tonijeta ni Jeemsu nič potožila o svoji rastoči upehanosti, niti ne o hudih bolečinah, ki jih je čutila v preutrujenih nogah. Pojedla je jabolko in pol redkvice ter si ugasila žejo s hladno vodo, ki ji jo je Jeems s korčkom iz brezove skorje zajel iz potoka, ob katerem so se bili ustavili.

Po Šindasovem odhodu je Jeems povedal spremljevalki, kakšni čudni pustolovščini gresta naproti. Cilj poti je bil Čenufsajo, ki je ležal po Šindasovi navedbi v zračni črti tri sto milj daleč na zahodu. Vse to je razložil deklici, zamolčal ji je le svojo skrb. Čenufsajo je bil skrivnostno mesto — »Skrito mesto« so ga imenovali — kjer so Seneke že izza davnih pokolenj zadrževali pri sebi bele ujetnike. Stric Hepsiba je zmerom sanjaril o tem, kako bi prišel tja; dvakrat je bil poskusil, pa mu je bilo izpodletelo. Vendar je marsikaj vedel o tem kraju, in z Jeemsom sta bila večkrat govorila o njem. Mnogo belih otrok je bila tam odraslo z divjački vred, tako da so tudi oni postali divjaki; in Hepsiba je pravil, da so bili guvernerji kolonij nekajkrat poslali vojsko, ki naj bi jih osvobodila. Tudi Jeems se je časih rad vdajal upanju, da bo kdaj mogel obiskati skrivnostno mesto, in zdaj se mu je zdelo kar neverjetno, da se njegov sen uresničuje, čeprav v tako nepričakovanih okoliščinah. Potem je opozoril Tonijeto na srečno naključje, ki ju je bilo rešilo.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Voličič — Vsi v Ljubljani